

Uvođenje eura u bankovni sustav Republike Hrvatske

Vladić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:598812>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**UVOĐENJE EURA U BANKOVNI SUSTAV REPUBLIKE
HRVATSKE**

Završni rad

Martina Vladić

Zagreb, rujan 2022.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**UVOĐENJE EURA U BANKOVNI SUSTAV REPUBLIKE
HRVATSKE**

**INTRODUCTION OF THE EURO IN THE BANKING SYSTEM
OF THE REPUBLIC OF CROATIA**

Završni rad

Student: Martina Vladić

JMBAG studenta: 0067607551

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Jakša Krišto

Zagreb, rujan 2022.

__Martina Vladić__

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ završni rad _____ (vrsta rada) isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi

Student/ica:

U Zagrebu, __13.09.2022._____

__Martina Vladić__

(potpis)

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i ciljevi istraživanja	2
1.2. Metodologija rada	2
1.3. Struktura rada.....	3
2. PROCES UVOĐENJA EURA U BANKOVNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE	4
2.1. Tečajni mehanizam ERM II.....	4
2.2. Uloga Hrvatske u mehanizmu ERM II.....	7
2.3. Nominalna konvergencija uvođenja eura	10
2.4. Kriteriji uvođenja eura.....	14
2.4.1. Kriterij stabilnosti cijena.....	15
2.4.2. Kriterij održivosti državnih financija.....	16
2.4.3. Kriterij stabilnosti tečaja	17
2.4.4. Kriterij dugoročnih kamatnih stopa	17
3. EKONOMSKI UTJECAJI UVOĐENJA EURA NA BANKOVNI SUSTAV HRVATSKE	18
3.1. Prikaz bankovnog sustava u Hrvatskoj	18
3.2. Zakonska regulativa uvođenja eura kao službene valute Hrvatske.....	29
3.3. Utjecaj na makroekonomsku stabilnost zemlje	31
3.4. Promjene u bankovnom sustavu Hrvatske u procesu uvođenja eura	33
4. STRATEGIJE UVOĐENJA EURA U HRVATSKU	36
4.1. Pozitivni učinci uvođenja eura na bankovni sustav Hrvatske	36
4.2. Negativni učinci uvođenja eura na bankovni sustav Hrvatske	38
5. ZAKLJUČAK	42
LITERATURA	44
POPIS SLIKA	48
POPIS TABLICA.....	49
POPIS GRAFIKONA.....	50
SAŽETAK	51
SUMMARY	52

1. UVOD

Danas suvremeni koncepti razvoja bankovnih sustava usmjeravaju razvoj banaka u smjeru razvoja specifičnih poduzeća koja temelje svoje poslovanje na novcu. Tako banke dobivaju snažnije društveno značenje nego druga poduzeća. Te banke formiraju ukupnost bankovnog sustava neke zemlje koje se potom analizira na makroekonomskoj razini sa segmentiranjem pojedinih banaka kao mikro poduzeća koja se bave prikupljanjem novca od suficitarnih proizvodnih jedinica te usmjeravanje toga novca prema deficitarnim poslovnim jedinicama uz naknadu.

Bankovni sustav u Hrvatskoj predstavlja integriranu cjelinu i skup ekonomskih, financijskih i monetarnih mjera pomoću kojih se obavlja bankovno poslovanje u ukupnom sustavu s ciljem da se očuva stabilnost nacionalne valute – kune. Zadatak je bankovnog sustava u Hrvatskoj osigurati potrebnu količinu nova i kredita na tržištu novca i učinkovito očuvati hrvatski platni promet. Na hrvatskom tržištu kapitala banke imaju dvojaku ulogu, gdje isto primarno pozajmljuju financijski kapital fizičkim i pravnim osobama koje nemaju direktan doticaj s tržištem kapitala, a taj su novac izdale pravne osobe koje imaju direktan pristup takvom tržištu.

Banke su najvažnije financijske institucije u Hrvatskoj i njihova se važnost ogleda u kontinuitetu uspjeha poslovanja, kao i u kontinuitetu održavanja profitabilnosti. Iste su najaktivnije članice ukupnog platnog prometa, a djeluju učinkovito na novčanom, deviznom i tržištu kapitala u Hrvatskoj. Stoga su banke u bankovnom sustavu Hrvatske najznačajniji izvor financiranja ne samo gospodarstva, već i svih pravnih i fizičkih osoba u potrebi za kreditima.

Republika Hrvatska je ulaskom u Europsku uniju prihvatila sve uvjete njezine pravne stečevine (acquis communautaire). Jedan od uvjeta ulaska u EU bilo je uvođenje i prihvaćanje eura kao službene valute zemlje nakon ispunjenja svih potrebnih uvjeta za takav proces. Motiv za uvođenje eura u Hrvatsku bilo je očekivanje da bi jedinstvena valuta donijela ekonomske koristi, kako za samu zemlju, tako i za njezin bankovni sustav jačanjem njihove makroekonomske stabilnosti, promicanje slobodne trgovine i ulaganja te osiguravanjem učinkovitijeg funkcioniranja jedinstvenog tržišta EU na kojem bi Hrvatska ravnopravno nastupila sa ostalim članicama. Sve zajedno djelovalo bi poticajno na kreiranje gospodarskih,

političkih i financijskih veza između država članica, čemu bi se mogao ostvariti doprinos dugotrajnoj stabilnosti i napretku hrvatskog bankovnog sustava. U odnosu na hrvatsko financijsko tržište, čiji je bankovnog sustav integralni dio, uloga jedinstvene valute je pojednostaviti njegovo funkcioniranje, ponajviše uklanjanjem fluktuacija tečaja i transakcijskih troškova, povećanjem transparentnosti cijena te jačanjem tržišnog natjecanja.

Uvođenje eura u Hrvatsku kao jedinstvene valute eliminira potrebe za mjenjačnicom i povezanim troškovima transakcije koji proizlaze iz razlike između kupovnog i prodajnog tečaja i provizije mjenjačnica u Hrvatskoj. Također pojednostavljuje izvršenje plaćanja i poboljšava transparentnost i usporedivost cijena u Hrvatskoj i zemljama članicama. Euro je kao valuta u Hrvatskoj važna jer donosi brojne prednosti za potrošače. Ne samo da smanjuje troškove nego također pomaže potrošačima u donošenju odluka o kupnji, što može biti posebno važno u sektorima s velikom količinom gotovinskih transakcija ili internet kupnje, a posebice je važno za bankovni sektor.

1.1. Predmet i ciljevi istraživanja

U okviru definiranog prikaza problema aktualnosti bankovnog sustava Hrvatske i procesa usvajanja eura u kojem je Hrvatska sada tijeku, može se definirati predmet istraživanja, a to je kako je uvođenje eura kao službene valute Hrvatske utjecati na bankovni sustav zemlje i njegovu stabilnost.

Cilj završnog rada jest prikazati proces uvođenja eura u Hrvatsku kao njezinu službenu valutu te ekonomske učinke uvođenja eura na bankovni sustav zemlje. Svrha rada jest ukazati na važnost potrebe uvođenja eura u Hrvatsku kao njezinu službenu valutu, kao što su to do sada učinile gotovo sve članice EU – a te kako će se cjelokupni proces odraziti na stabilnost njezina bankovnog sustava.

1.2. Metodologija rada

U ovom završnom radu su, u različitim kombinacijama primijenjene sljedeće znanstveno - istraživačke metode: deskriptivna metoda, povijesna metoda, metoda komparacije, metoda generalizacije, metoda apstrakcije, induktivna i deduktivna metoda te metode analize i sinteze.

1.3. Struktura rada

Završni rad je strukturiran u pet sastavnih poglavlja. U uvodu je opisana uvodna riječ teme, cilj i svrha rada, struktura rada te znanstvene metode. Drugo poglavlje opisuje proces uvođenja eura u bankovni sustav Hrvatske, gdje će se prikazati tečajni mehanizam ERM II i uloga Hrvatske u njemu, nominalna i pravna konvergencija uvođenja eura u Hrvatsku te kriteriji uvođenja eura. U trećem poglavlju će se opisati ekonomski učinci uvođenja eura na bankovni sustav Hrvatske, gdje će se prikazati aktualnost bankovnog sustava Hrvatske, zakonska regulativa uvođenja eura kao službene valute, njegov utjecaj na makroekonomsku stabilnost te promjene u bankovnom sustavu Hrvatske u procesu uvođenja eura. Četvrto poglavlje prikazuje strategije uvođenja eura na Hrvatsku, gdje će se istaknuti pozitivni i negativni učinci uvođenja eura na bankovni sustav Hrvatske. U zaključku su iznesene zaključne misli autorice o istraženoj temi.

2. PROCES UVOĐENJA EURA U BANKOVNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE

2.1. Tečajni mehanizam ERM II

Hrvatska je po ulasku u Europsku uniju (u daljnjem tekstu EU) 2013. godine bila spremna prihvatiti euro kao službenu valutu te je uvesti u zadanom razdoblju. Aktualno je u tijeku proces uvođenja eura u Hrvatsku koji bi službeno trebao započeti 01. siječnja 2023. godine (Europska Komisija, 2022.) pa Hrvatska prilagođava sve svoje financijske, bankovne i makroekonomske mehanizme kojima će nastojati održati kontinuitet stabilnosti bankovnog sustava i nakon uvođenja eura.

Mehanizam deviznog tečaja (ERM II) uspostavljen je 1. siječnja 1999. kao nasljednik ERM-a (Europska Komisija, 2022.) kako bi se osiguralo da fluktuacije tečaja između eura i drugih valuta EU-a ne naruše ekonomsku stabilnost unutar jedinstvenog tržišta. Unutar eurozone postoji samo jedna valuta – euro – ali postoje zemlje EU-a izvan eurozone sa svojim vlastitim valutama. Mehanizam deviznog tečaja (ERM II) uspostavljen je 1. siječnja 1999. kao nasljednik ERM-a kako bi se osiguralo da fluktuacije tečaja između eura i drugih valuta EU-a ne naruše ekonomsku stabilnost unutar jedinstvenog tržišta te kako bi se pomoglo zemljama izvan euro područja zemlje se pripremaju za sudjelovanje u eurozoni (Europska Komisija, 2022.). Kriterij konvergencije stabilnosti tečaja zahtijeva glatko sudjelovanje valuta zemalja izvan euro područja u ERM II. ERM II pruža okvir za upravljanje tečajevima između valuta EU i osigurava stabilnost (Europska Komisija, 2022.).

Dok se ERM II u Ugovoru spominje kao sastavni dio kriterija konvergencije tečaja iz Maastrichta, procedure i sporazumi ERM II ne temelje se na Ugovoru, budući da su međuvladine prirode. Prema članku 2.3 Rezolucije Europskog vijeća iz 1997. godine, odluke o sudjelovanju u ERM II – posebice o tome može li se valuta neke zemlje uključiti u mehanizam s određenim središnjim tečajem i rasponom fluktuacije – donose se međusobnim dogovorom (Dorucci et. al., 2020.). Ministri financija zemalja euro područja, ECB i ministri financija i guverneri središnjih banaka država članica izvan euro područja koje sudjeluju u ERM II u bilo

kojem trenutku. Odluke se donose na kraju procesa koji uključuje konzultacije s EWG. U ovaj proces uključena je i Europska komisija; sudjeluje na relevantnim sastancima, može mu se dodijeliti određene zadatke i redovito ga obavještavaju strane ERM II. Budući da je sudjelovanje u ERM II preduvjet za eventualno uvođenje eura, očekuje se da će se sve države članice EU-a s odstupanjem od obveze uvođenja eura, tj. sve države članice izvan eurozone osim Danske (Dorucci et. al., 2020.), pridružiti mehanizmu u određenom roku. pozornici.

U interesu svih dionika, odluke o sudjelovanju u ERM II moraju se međusobno dogovoriti na temelju čvrste i temeljite ekonomske procjene koju provode relevantne strane, te uz konzultacije s Europskom komisijom, putem iskrene, detaljne razmjene pogleda. Zahtjev za zajedničkim dogovorom o sudjelovanju u ERM II znači da mora postojati konsenzus da dotična država članica provodi učinkovite politike usmjerene na stabilnost dosljedne s neometanim sudjelovanjem u mehanizmu (Dorucci et. al., 2020.). Sve strane sudjeluju u traženju konsenzusa u pozitivnom duhu, a pregovori se nastavljaju dok se ne postigne sporazum prihvatljiv za sve. To se odražava u političkom stajalištu o ERM II koje je usvojilo Upravno vijeće ECB-a 2003., a koje naglašava potrebu zauzimanja holističkog pristupa i provođenja sveobuhvatne analize u ekonomskoj procjeni

Sudjelovanje u ERM II je dobrovoljno iako, kao jedan od kriterija konvergencije za ulazak u euro područje (Europska Komisija, 2022.), zemlja mora sudjelovati u mehanizmu bez ozbiljnih napetosti i bez devalvacije središnjeg tečaja prema euru na vlastitu inicijativu najmanje dvije godine prije može se kvalificirati za usvajanje eura.

Trenutno ERM II uključuje valute Bugarske, Hrvatske i Danske. Bugarski lev pridružio se ERM II 10. srpnja 2020. i ima središnji tečaj od 1,95583 za euro (Europska Komisija, 2022.). Bugarska se također jednostrano obvezala na nastavak svog aranžmana valutnog odbora unutar ERM II. Hrvatska kuna pridružila se ERM II 10. srpnja 2020. i ima središnji tečaj od 7,53450 za euro sa standardnim rasponom fluktuacije od $\pm 15\%$. Danska kruna pridružila se ERM II 1. siječnja 1999. i ima središnji tečaj od 7,46038 za euro s uskim rasponom fluktuacije od $\pm 2,25\%$ (Europska Komisija, 2022.).

U ERM II, tečaju države članice izvan eurozone dopušteno je da fluktuiraju u odnosu na euro unutar postavljenih ograničenja. Ulazak u ERM II temelji se na sporazumu između ministara financija država članica euro područja, Europske središnje banke (ECB) i ministara i guvernera središnjih banaka država članica izvan europodručja koje sudjeluju u mehanizmu. Ugovor pokriva sljedeće (Europska Komisija, 2022.):

- Dogovoren je središnji tečaj između eura i valute zemlje. Tada je dopušteno da valuta fluktuirala do 15% iznad ili ispod ovog središnjeg tečaja.
- Kada je potrebno, valuta se podupire intervencijom (kupnjom ili prodajom) kako bi se tečaj održao u odnosu na euro unutar raspona fluktuacije od $\pm 15\%$.
- Intervencije koordiniraju ESB i središnja banka države članice izvan euro područja
- Države članice izvan euro područja unutar ERM II mogu odlučiti zadržati uži raspon fluktuacije, ali ta odluka nema utjecaja na službenu maržu fluktuacije od $\pm 15\%$, osim ako o tome ne postoji dogovor dionika ERM II
- Opće vijeće ECB-a prati rad ERM II i osigurava koordinaciju monetarne i tečajne politike. Opće vijeće također upravlja mehanizmima intervencije zajedno sa središnjom bankom države članice.

Kada država članica usvoji euro, njezina središnja banka postaje dio Euro sustava koji se sastoji od nacionalnih središnjih banaka euro područja i ECB-a. ECB provodi monetarnu politiku u eurozoni neovisno o nacionalnim vladama. Posljedica toga je da države članice euro područja više ne mogu pribjegavati aprecijaciji ili deprecijaciji valute kako bi upravljale svojim gospodarstvima i odgovorile na gospodarske šokove (Dorucci et. al., 2020.). Na primjer, više ne mogu devalvirati svoju valutu kako bi usporili uvoz i potaknuli izvoz. Umjesto toga, moraju koristiti proračunsku i strukturnu politiku kako bi razborito upravljali svojim gospodarstvima.

ERM II oponaša ove uvjete i na taj način pomaže državama članicama izvan euro područja da se pripreme za njih. Uspješno sudjelovanje u ERM II najmanje dvije godine smatra se potvrdom održivosti ekonomske konvergencije i da država članica može iskoristiti sve prednosti eura. Također daje naznaku odgovarajućeg tečaja konverzije koji bi se trebao primijeniti kada država članica ispunjava uvjete i njezina je valuta nepovratno fiksna.

2.2. Uloga Hrvatske u mehanizmu ERM II

Kada je Hrvatska prvi put izrazila interes za pridruživanje mehanizmu, strane ERM II uzele su u obzir tri temeljna razmatranja. Prvo, bilo bi to prvi put da se neka zemlja pridružila ERM II od financijske krize, iz koje su izvučene važne lekcije. Kao rezultat toga, europski institucionalni okvir značajno je revidiran tijekom prethodnog desetljeća i bilo je ključno ne zanemariti naučene lekcije u budućim odlukama ERM II (Dorucci t. al., 2020.). Otpornost gospodarskih struktura, financijska stabilnost i kvaliteta institucija i upravljanja prešli su u prvi plan rasprava, s obzirom na njihovu važnost za dugoročnu održivost usvajanja eura. Konkretno, iskustva bivših sudionika ERM II potvrdila su da te značajke moraju postojati kako bi se osiguralo nesmetano sudjelovanje u mehanizmu.

Drugo, to bi također bio prvi put da se država članica pridružila ERM II od početka Europske bankovne unije. U bankovnoj uniji jedinstveni nadzorni mehanizam (SSM) i jedinstveni sanacijski mehanizam imaju izravne ovlasti nad bankovnim sustavom dotične države članice (Europska Komisija, 2022.). Svaka država članica mora ući u bankovnu uniju najkasnije do trenutka uvođenja eura. S obzirom da je ERM II pripremna faza za usvajanje eura, pristupanje ERM II danas znači i pripremu za bankovnu uniju. U tu svrhu smatralo se preporučljivim da zemlje koje žele usvojiti euro stupe u blisku suradnju s ECB-om u isto vrijeme kada se pridruže ERM II.

Treće, također je postojala potreba da se uzmu u obzir razmatranja specifična za pojedinu zemlju. Iako je Hrvatska postigla značajan napredak u rješavanju problema makroekonomskih neravnoteža i zemlja je imala iskustvo prilagodbe nepovoljnim šokovima pod vlastitim tečajnim režimima, postojala je zabrinutost oko njihovog nesmetanog sudjelovanja u ERM II, zbog niza preostalih ranjivosti (Dorucci, 2020.).

Tijekom neformalne faze mape puta za sudjelovanje u ERM II, održan je dijalog između strana ERM II i hrvatskih vlasti o rizicima koji su identificirani i kako ih je moguće ublažiti. Ovaj dijalog razjasnio je političke obveze koje bi bugarske i hrvatske vlasti morale preuzeti i ispuniti kada napreduju s kartom puta. Nakon što je ova faza završena, posljednji korak u mapi puta obilježen je formalnim zahtjevima za uključivanje hrvatske kune u ERM II, koji su poslani dan prije donošenja odluke.

Neke političke obveze izvršene su do trenutka kada je Hrvatska službeno ušla u ERM II („prethodne obveze”) i, u skladu s dosadašnjom praksom, druge obveze moraju biti dovršene nakon pridruživanja ERM II („naknadne obveze”), s ciljem postizanja visokog stupnja održive ekonomske konvergencije do trenutka usvajanja eura (Dorucci et. al., 2020.). Obveze prije i nakon ulaska morale su biti razumne, proporcionalne i motivirane. Također su morale biti specifične, realne i provjerljive prirode. Na kraju je dogovoreno da ih je potrebno implementirati, pratiti i verificirati u relativno kratkom roku.

U međuvremenu su ESB i Europska komisija uspostavile odgovarajući nadzor u okviru svojih nadležnosti kako bi provjerile usklađenost s prethodnim i naknadnim obvezama. ESB se posebno usredotočio na obveze povezane s bankovnim sektorom, uključujući nadzor banaka i makroprudencijalna pitanja (HNB, 2020.). Nakon mandata koji su izdale stranke ERM II, Komisija se usredotočila na obveze koje se tiču strukturnih politika. Kako bi se spriječilo preklapanje s drugim postupcima, također je napomenuto da su fiskalne politike uređene Paktom o stabilnosti i rastu, te da je pravosudne reforme i borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala u Bugarskoj pratila Komisija u okviru suradnje i provjere Mehanizam (CVM).

Prethodne obveze Hrvatska je preuzela u ljeto 2019., a zemlja je te obveze dovršila prije nego što se pridružila ERM II 10. srpnja 2020. Tri od tih obveza bile su u istim područjima politike i za Bugarsku i za Hrvatsku (Dorucci et. al., 2020):

- uspostavljanje bliske suradnje između nadzora banaka ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela (NCA) u okviru pravnog okvira SSM-a; (
- jačanjem skupa makro bonitetnih alata davanjem ovlasti nacionalnim nadležnim tijelima za donošenje tzv. mjera koje se temelje na zajmoprimcima, kao što je nametanje ograničenja na teret otplate duga zajmoprimaca u odnosu na njihov prihod; i
- prenošenje EU direktiva protiv pranja novca u nacionalno zakonodavstvo. Ostale tri obveze bile su specifične za svaku zemlju i odnosile su se na strukturne politike.

Slično tome, hrvatske su vlasti izmijenile i dopunile Zakon o kreditnim institucijama (NN 47/20) i Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci (NN 47/20) kako bi se stvorio pravni temelj za blisku suradnju s ECB-om. Prve izmjene i dopune donesene su u Hrvatskom saboru u srpnju 2019., a stupile su na snagu u kolovozu 2019. Dodatne izmjene i dopune usvojene su u travnju 2020. i stupile su na snagu istog mjeseca. ESB je nacionalni pravni okvir ocijenio usklađenim s relevantnim uvjetima za uspostavljanje bliske suradnje (HNB, 2020.). Izmjenama je osigurano

da ESB nakon što započne bliska suradnja ima sve ovlasti potrebne za obavljanje svojih nadzornih zadataka u odnosu na hrvatske banke.

Rezultati opsežne procjene za hrvatske banke objavljeni su 5. lipnja 2020. i nisu ukazali na kapitalne manjkove za pet odabranih hrvatskih banaka. Dana 10. srpnja 2020. ESB je objavio da je njegovo Upravno vijeće donijelo Odluku o uspostavljanju bliske suradnje s Hrvatskom narodnom bankom (HNB) nakon što potonji ispuni sve nadzorne i zakonske preduvjete (Dorucci et. al., 2020.).

Kada je Hrvatska izrazila namjeru pridruživanja ERM II, njezin makrobonitetni okvir nije uključivao pravnu osnovu za mjere temeljene na zajmoprincipima. Umjesto toga, okvir se uglavnom oslanjao na kapitalne instrumente temeljene na Direktivi o kapitalnim zahtjevima i Uredbi o kapitalnim zahtjevima, kao što je protu ciklički kapitalni tampon. Iako je HNB imala široke ovlasti izdavati preporuke o novim praksama kreditiranja, one nisu bile tako pravno obvezujuće i provedive (HNB, 2020.).

Nakon ispunjenja prijašnjih obveza Hrvatske je pristupila ERM II i bankovnoj uniji. Od 1. listopada 2020. ESB je počeo izravno nadzirati značajne hrvatske institucije, dok je Jedinstveni sanacijski odbor postao sanacijsko tijelo za te i sve prekogranične grupe. Kreditne institucije koje potpadaju pod blisku suradnju podliježu istim nadzornim standardima i postupcima kao i njihovi ekvivalenti u euro području (Europska Komisija, 2022.). Ključna razlika između država članica koje su usvojile euro i onih s bliskom suradnjom je u tome što pravni akti ESB-a, uključujući odluke o bankama, nemaju izravan učinak u državi članici s kojom blisko surađuju. To znači da ESB ne donosi odluke upućene bankama u tim državama članicama, već izdaje upute dotičnim nacionalnim nadležnim tijelima, koja će zauzvrat donijeti potrebne administrativne mjere na nacionalnoj razini (Europska Komisija, 2022.).

Uspostava bliske suradnje s HNB-om predstavlja važnu prekretnicu u razvoju bankovne unije. Ovo je prvi put da je bankovna unija proširena državama članicama EU izvan eurozone. Središnji tečaj hrvatske kune prema euru unutar ERM II postavljen je na prevladavajućem tržišnom tečaju u trenutku njegovog uključivanja (Dorucci et. al., 2020.). U skladu s dosadašnjom praksom, središnji tečaj bio je jednak službenom referentnom tečaju ECB-a – objavljenom svakodnevno na web stranici ECB-a – od petka prije uključivanja valute u ERM II. Uključivanje hrvatske kune u ERM II također podliježe standardnim marginama fluktuacije od $\pm 15\%$ (Europska Komisija, 2022.).

Uspješno sudjelovanje u ERM II jedan je od kriterija konvergencije i važna prekretnica prema uvođenju eura. U srpnju 2019. Hrvatska je poduzela važne korake prema prihvaćanju eura obvezavši se uvesti niz mjera politike kako bi se pripremile za sudjelovanje u ERM II. Stranke ERM II zadužile su ESB i Komisiju da prate, u svojim područjima nadležnosti, provedbu ovih takozvanih prethodnih obveza (prethodne obveze 1 i 2 za ESB i prethodne obveze 3 do 6 za Komisiju) (Dorucci et. al., 2020.). U lipnju 2020. Hrvatska je zatražila procjenu provedbe svojih prethodnih obveza. U srpnju 2020. Komisija i ESB dale su pozitivne ocjene o ispunjavanju ovih prethodnih obveza. Na sastanku 10. srpnja 2020. strane ERM II dogovorile su uključivanje hrvatske kune u mehanizam ERM II.

2.3. Nominalna konvergencija uvođenja eura

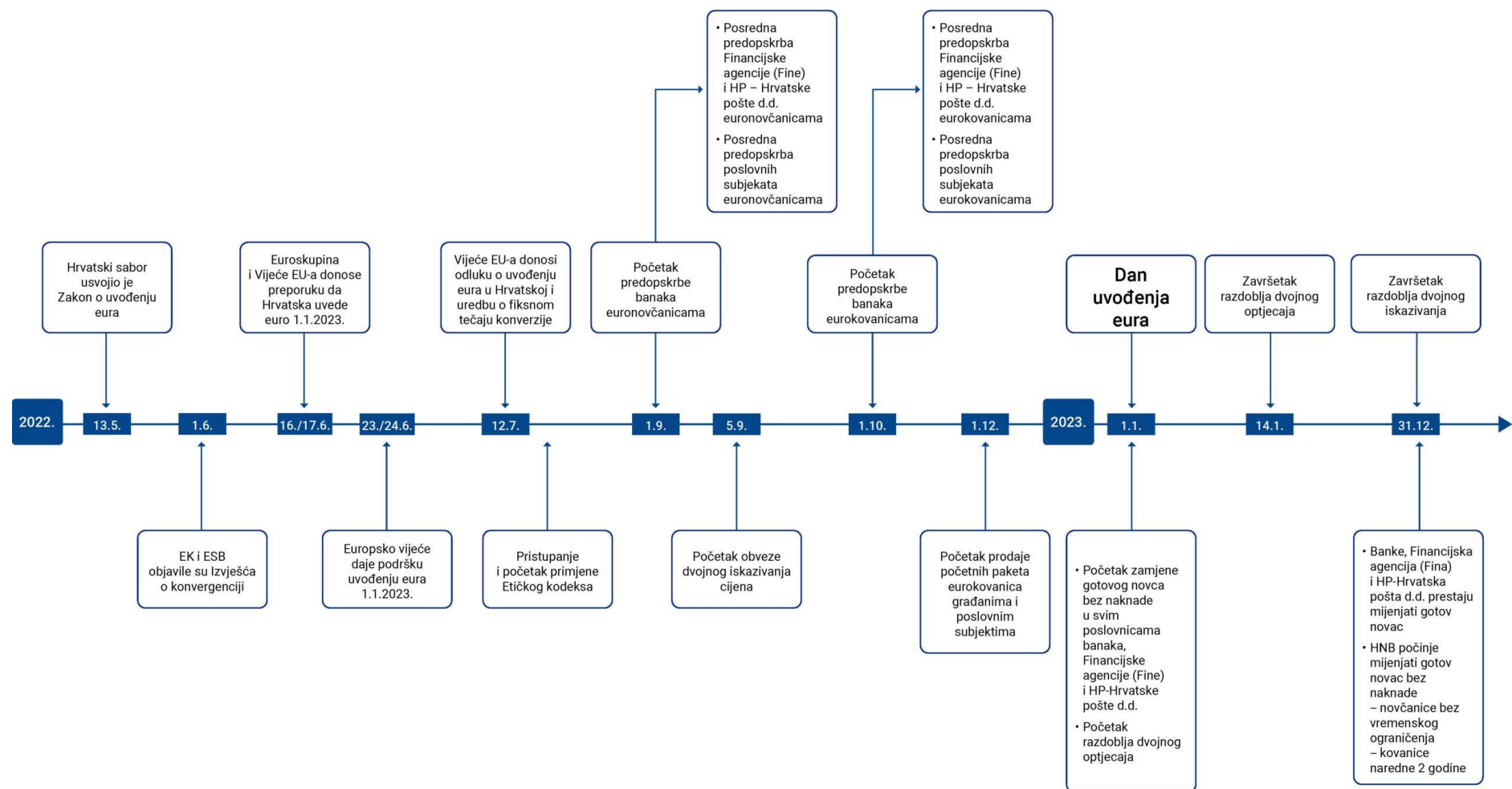
U kontekstu uvođenja eura kao službene valute, svaka država kandidatkinja koja pristupa EU treba usvojiti kriterije nominalne konvergencije i na taj način dokazati da je došla za prihvatljivu razinu te konvergencije. Ovi kriteriji predstavljaju zaštitu euro područja od potencijalne makroekonomske nestabilnosti države kandidatkinje koja se sprema ući u EU. Dostatna razina nominalne konvergencije ukazuje na razinu spremnosti države kandidatkinje za integraciju u monetarni režim euro područja (Samodol i Čatović, 2020.).

U Republici Hrvatskoj HNB postiže monetarnu stabilnost operativnim mjerama, odnosno po potrebi ekspanzivnim i restriktivnim mjerama monetarne politike, predstavljanjem hrvatskog bankovnog sustava i načina da se osigurava kontinuitet odvijanja platnog prometa. Time HNB umanjuje rizik za financijsku stabilnost, a financijska stabilnost s druge strane pridonosi očuvanju monetarne odnosno makroekonomske stabilnosti (HNB, 2015).

Monetarna, ali i ekonomska politika Hrvatske vezana je za stabilnost njezina tečaja, što predstavlja nominalno sidro, odnosno nominalni tečaj kune u odnosi na euro. Razlozi za odabir takvog sidra višestruki su, a baziraju se na specifičnostima hrvatskog gospodarstva – mala i otvorena ekonomija karakterizirana s visokim stupnjem euroizacije (Samodol i Čatović, 2020.). Kada HNB održava tečaj kuna – euro stabilnim, tada ona primarno djeluje na stabilnost cijena u Hrvatskoj. Hrvatska je doživjela nekoliko makroekonomskih šokova, primarno uzrokovanih globalnim šokovima svjetske financijske krize i pandemije COVID – 19 virusa. Međutim, unatoč tome, 2019. godine stupa u ERM II i ide korak dalje prema uvođenju eura.

Ulaskom Hrvatske u euro područje, HNB će postati članica Euro sustava što će obuhvatiti zamjenu instrumenata za provođenje monetarne politike s instrumentima Europske središnje banke (ESB) (Samodol i Čatović, 2020.).

Tablica 1. Vremenski tijek uvođenja eura u Hrvatsku

Izvor: Euro.hr (2022): Zamjena hrvatske kune eurom, dostupno na <https://euro.hr/>, pristupljeno 19.07.2022.

Uvođenjem eura kao službene valute Hrvatska treba prihvatiti jedinstvenu monetarnu politiku EU – a, ali time HNB gubi svoju samostalnu monetarnu politiku. Time se HNB treba putem svojih operativnih okvira prilagoditi Europskoj središnjoj banci (ESB).

HNB se najčešće služi deviznim transakcijama na deviznim tržištima da bi održala stabilan tečaj kuna – euro. S obzirom na specifičnost tečaja kao makroekonomskog cilja Hrvatske, višestrukom regresijskom analizom ispitani su utjecaji odabranih varijabli (novčana masa, inflacija, krediti trgovačkim društvima, krediti stanovništvu i udio duga u BDP-u) na tečaj (Samodol i Čatović, 2020.). U tom kontekstu Vlada RH i HNB su 2017. godine u svojoj Strategiji za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj navode kako će najmanji stupanj prilagodbe zahtijevati područje stalno raspoloživih mogućnosti i operacija na otvorenom tržištu, a najveći područje obvezne pričuve (Vlada RH i HNB, 2017.). U odnosu na HNB koja ima manje instrumenata nekonvencionalne politike, ESB raspolaže širokom paletom takvih mjera, pa se uključivanjem Hrvatske u euro područje i uvođenjem eura kreira gubitak njezine monetarne autonomnosti, pa to predstavlja najveći trošak pristupanja euro području.

Tablica 2. Položaj RH u odnosu na monetarne kriterije nominalne konvergenције

Godina	Stabilnost cijena (prosječna godišnja stopa inflacije mjerena HIPC-om)	Referentna vrijednost	Dugoročne kamatne stope (prosječna kamatna stopa na desetogodišnje državne obveznice)	Referentna vrijednost	Stabilnost tečaja (EUR/HRK)	Referentna vrijednost
2013.	2,3	1,77	4,68	5,92	7,5786	/
2014.	0,2	1,26	4,05	4,84	7,6344	/
2015.	-0,3	0,76	3,55	3,93	7,6137	/
2016.	-0,6	1,03	3,49	3,81	7,5333	/
2017.	1,3	2,1	2,77	3,32	7,4637	/
2018.	1,6	2,23	2,17	3,19	7,4182	/
2019.	0,8	1,93	1,29	3,47	7,418	/

Izvor: Samodol, A. Čatović, H. (2020): Nominalna konvergencija i prilagodbe Republike Hrvatske europodručju, Zbornik sveučilišta Libertas, Vol. 5, str. 180

Iz tablice 1. je vidljivo kako Hrvatska ima vrlo nepovoljnu poziciju prema kriteriju nominalne konvergencije u odnosu na kriterij javnih financija. Od 2015. godine započinje kontinuitet umanjenja proračunskog deficita pa se kriterij nominalne konvergencije unapređuje. Također je zamjetno i umanjenje javnog duga, što dodatno doprinosi rastu nominalne konvergencije Hrvatske za uvođenje eura.

HNB je koristio svoje obvezne pričuve da bi mogao otpuštati i povlačiti kunu na deviznom tržištu, održavajući tako stabilnost njezina tečaja. Tek od 2016. HNB je započeo sa značajnijim operacijama obratnih repo poslova s bankama, a s druge se strane u isto vrijeme tečajna politika provodila po principu: kad kuna jača, HNB kupuje devize; kad kuna slabi HNB prodaje devize (Samodol i Čatović, 2020.). Pojava pandemije korona virusa je ugrozila operacije HNB – a u kreiranju i povlačenju primarnog novca, ali i ulaskom Hrvatske u ERM II ekonomska politika RH postala je uvelike ovisna o ekonomskim i političkim odlukama EU -a. Stoga je Hrvatskoj nužno pratiti sve monetarne mjere EU – a u procesu primjene uvođenja eura kao službene valute.

2.4. Kriteriji uvođenja eura

Kriteriji uvođenja eura kao službene valute u Hrvatsku obuhvaćaju kriterije konvergencije, odnosno kriterije prema Ugovoru iz Maastrichta. Svaka zemlja članica EU koja do sada nije uvela euro, a u ovom slučaju i Hrvatska, mora zadovoljiti predmetne kriterije da bi mogla uvesti euro. Isti se temelje na čl. 121 Ugovora o Europskoj uniji (Eur – lex, 2016.).

Tablica 3. Četiri Mastroička kriterija

	Stabilnost cijena	Zdrave i održive javne financije	Trajnost konvergencije	Stabilnost tečaja
Kako se mjeri	Harmonizirana inflacija potrošačkih cijena	Državni deficit i dug	Dugoročne kamatne stope	Kretanje tečaja u ERM II
Mastroički kriteriji	Cijevni učinak koji je održiv i prosječna inflacija nije više od 1,5 postotna boda iznad stope tri najbolje uspješne države članice. Države u smislu stabilnosti cijena	Nisu pod procedurom prekomjernog deficita u vrijeme ispitivanja	Ne više od 2 postotna boda iznad stope tri najbolje uspješne članice	Sudjelovanje u ERM II najmanje 2 godine bez ozbiljnih napetosti, posebice bez devalvacije u odnosu na euro

Izvor: Europska Komisija (2022): Convergence criteria for joining, dostupno na https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/enlargement-euroarea/convergence-criteria-joining_en, pristupljeno 19.07.2022.

U nastavku će se razraditi preciznije četiri kriterija uvođenja eura za Hrvatsku kao njezinu službenu valutu.

2.4.1. Kriterij stabilnosti cijena

Prvi kriterij uvođenja eura u Hrvatsku jest postizanje stabilnosti cijena. Ugovor o Eu navodi kako „postizanje visokog stupnja stabilnosti cijena (...) bit će vidljivo iz stope inflacije koja je bliska onoj koju postižu tri zemlje s najstabilnijim cijenama“ (Eur – lex, 2016.). Ovaj

kriterij određuje kako stopa inflacije određene države članice ne smije premašiti za više od 1,5 bodova stopu inflacije triju država članica s najboljim rezultatima u pogledu stabilnosti cijena (Institute national de statistique, 2022.). Navedena stopa inflacije se mjeri indeksom potrošačkih cijena.

2.4.2. Kriterij održivosti državnih financija

Prema ovom kriteriju godišnji deficit države ne smije premašiti 3% BDP-a te državni dug ne smije premašiti 60% BDP-a (Institute national de statistique, 2022.). Omjer bruto državnog duga (mjereno prema njegovoj nominalnoj vrijednosti nepodmirenoj na kraju godine, i konsolidiran između i unutar sektora opće države) u odnosu na BDP po tržišnim cijenama, ne smije premašiti 60% na kraju prethodne fiskalne godine. Ili ako omjer duga prema BDP-u premašuje granicu od 60%, barem će se utvrditi da je omjer "dovoljno smanjen i mora se približavati referentnoj vrijednosti zadovoljavajućom brzinom" (Europska Komisija, 2012.).

Ovaj "zadovoljavajući tempo" definiran je i operacionaliziran posebnom formulom za izračun, stupanjem na snagu novog referentnog pravila o smanjenju duga u prosincu 2011., kojim se od država koje su prekršile ograničenje od 60% zahtijevalo da isporuče – bilo za unazad ili trogodišnje razdoblje usmjereno prema budućnosti – godišnje smanjenje omjera duga i BDP-a za najmanje 5% dijela referentne vrijednosti koji prelazi granicu od 60%. Ako se prekrše i ograničenje od 60% i "referentno pravilo o smanjenju duga", Komisija će konačno provjeriti je li kršenje uzrokovano samo određenim posebnim izuzetim uzrocima (tj. kapitalna plaćanja za uspostavu zajedničkih mehanizama financijske stabilnosti, poput ESM-a) – jer ako je to slučaj, tada će odlučiti o "izuzetj sukkladnosti" (Europska Komisija, 2012.). Ako Komisija utvrdi da je država prekršila kriterije duga (a da to kršenje nije bilo isključivo zbog "izuzetih razloga"), preporučit će Vijeću Europske unije da pokrene EDP protiv države zbog kršenja duga u skladu s člankom 126. stavkom 6., koji će se ponovno ukinuti tek kada država istovremeno ispuni kriterije deficita i duga (Eur – lex, 2016.).

2.4.3. Kriterij stabilnosti tečaja

Ugovor o EU u kontekstu ovog kriterija za održavanje stabilnosti tečaja govori kako „održavanje normalnih fluktuacija u granicama određenim Tečajnim mehanizmom Europskog monetarnog sustava, tijekom najmanje dvije godine, bez devalvacije u odnosu na bilo koju valutu zemlje članice“ (Eur – lex, 2016.). Zemlje kandidati ne smiju devalvirati središnji tečaj svoje valute vezane za euro tijekom prethodne dvije godine, a za isto razdoblje smatrat će se da je stabilnost valute bila stabilna bez "teških napetosti" (Institute national de statistique, 2022.). Kao treći uvjet očekuje se sudjelovanje u tečajnom mehanizmu (ERM / ERM II) u okviru Europskog monetarnog sustava (EMS) dvije uzastopne godine, iako prema Komisiji "stabilnost tečaja tijekom razdoblja bez - može se uzeti u obzir sudjelovanje prije ulaska u ERM II."

2.4.4. Kriterij dugoročnih kamatnih stopa

Ugovor o Eu u čl. 140 zahtijeva "poštivanje normalnih granica fluktuacije predviđenih tečajnim mehanizmom Europskog monetarnog sustava, tijekom najmanje dvije godine, bez devalvacije u odnosu na euro" (Eur – lex, 2016.). „Kriterij o sudjelovanju u tečajnom mehanizmu Europskog monetarnog sustava iz treće alineje članka 140. stavka 1. navedenog Ugovora znači da je država članica poštovala uobičajene granice fluktuacije predviđene tečajnim mehanizam europskog monetarnog sustava bez ozbiljnih napetosti najmanje posljednje dvije godine prije ispitivanja. Konkretno, država članica ne smije devalvirati bilateralni središnji tečaj svoje valute u odnosu na euro na vlastitu inicijativu za isto razdoblje.”

Dugoročne kamatne stope ne smiju biti više od 2% viši od onih u tri zemlje članice s najboljim rezultatima u pogledu stabilnosti cijena. Procjena nepoštivanja ovih kriterija postala je fleksibilnija u ožujku 2005. godine, na poticaj Njemačke i Francuske, kako bi se uzela u obzir ekonomska situacija i strukturne reforme (Institute national de statistique, 2022.). Europska Komisija aktualno dozvoljava "iznimna i privremena" prekoračenja (Europska Komisija, 2022.).

3. EKONOMSKI UTJECAJI UVOĐENJA EURA NA BANKOVNI SUSTAV HRVATSKE

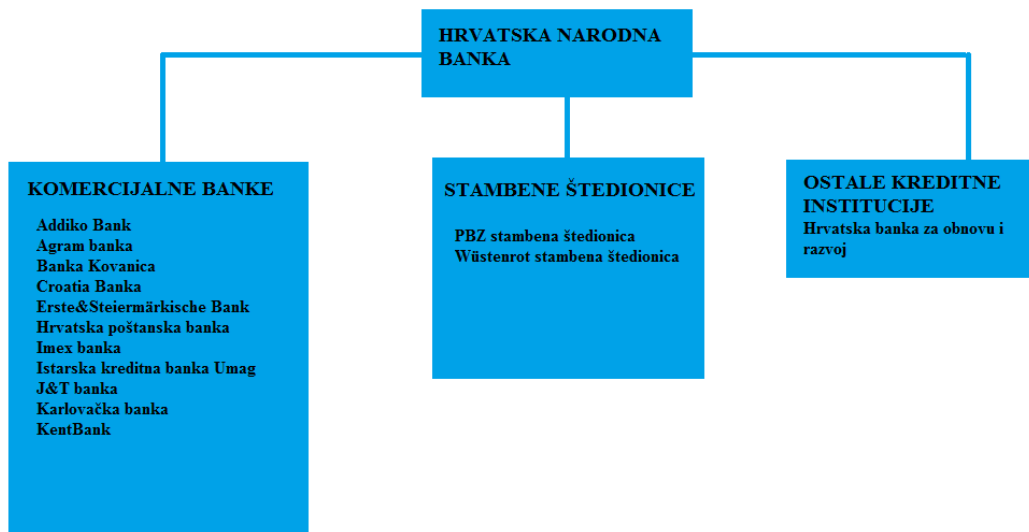
3.1. Prikaz bankovnog sustava u Hrvatskoj

Utjecaj uvođenja eura kao nove službene valute u Hrvatsku ima snažan utjecaj na njezino gospodarstvo, a najviše se odražava na kontinuitet stabilnosti njezina bankovnog sustava. Hrvatska je uvela kunu kao svoju službenu valutu 1994. godine, a ulaskom u Eu 2013. godine je donijela stratešku odluku o svojoj budućnosti. Iako je postala članica EU, Hrvatska nije imala obvezu uvođenja eura, ali je odluka Hrvatske ipak krenula u tom smjeru, pa je to za hrvatsko financijsko tržište jedna od iznimno važnih strateških odluka i o njima moraju raspravljati različita stajališta članova gospodarstva (vlada, kreatori monetarne politike, znanstvenici, bankari i javnost) jer ova strateška odluka će imati utjecaja na sve.

Hrvatska je pristupila uvođenju eura kroz dugoročan proces, a u tom se procesu ugledala na zemlje koje su ranije uvodile euro (primjerice Italija, Slovenija, Njemačka). Hrvatski političari trebali bi poduzeti prednost ovog iskustva kako bi što preciznije izvršili projekcije uspjeha uvođenja eura.

U razvoju bankovnog sektora Hrvatske prijašnjih desetljeća banke su slovile kao jedne od najuspješnijih poduzeća u hrvatskom gospodarstvu, međutim, svjetska financijska kriza, procesi pretvorbe i privatizacije, nedovoljno razvijen financijski sustav Hrvatske u odnosu na druge zemlje, makroekonomska neravnoteža, kao i učestala politička i ekonomska nestabilnost uslijed različitih gospodarskih previranja učinili su bankovni sustav slabije održivim nego ranijih godina. Bankovni sektor je polako počeo generirati gubitke, pa su banke bile na listi onih poduzeća koja su posljednjih godina ostvarile najveće gubitke u poslovanju. Najviše su štete bankovnom sektoru nanijeli loši i nenaplativi krediti, kao i pretvorba kredita u švicarskim francima koja je generirala trošak konverzije od 6 milijardi kuna, čime je cijeli bankovni sektor počeo poslovati s gubicima.

Slika 2. Organizacijska struktura banaka u Hrvatskoj

Izvor: samostalna izrada autorice prema HNB (2022): Popis kreditnih institucija, dostupno na <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/popis-kreditnih-institucija>, pristupljeno 09.09.2022.

Danas u Hrvatskoj upravljanje proračunom snažno i kontinuirano utječe na kretanja na novčanom tržištu. Država se, kao sudionik hrvatskog novčanog tržišta, pojavljuje u tri osnovne uloge (Nižetić, 2011.): izdavanje kratkoročnih državnih vrijednosnica - trezorskih zapisa, uzimanje kratkoročnih pozajmica i upravljanje kratkoročnim viškovima proračunskih sredstava

Vodeću ulogu na bankovnom tržištu Hrvatske imaju Ministarstvo financija i Hrvatska narodna banka. Izdavanje trezorskih zapisa Ministarstva financija predstavlja vrlo izdašan oblik kratkoročnog zaduživanja države. Aukcije trezorskih zapisa značajno utječu na kretanje pokazatelja na novčanom tržištu i obrnuto, pokazatelji novčanog tržišta utječu na aukcije trezorskih zapisa i njihove rezultate (Nižetić, 2011.).

Država najučinkovitije sudjeluje na bankovnom tržištu na način da često uzima kratkoročne pozajmice od privatnog sektora. Uzimanje kratkoročnih pozajmica izuzetno je važan oblik sudjelovanja države na novčanom tržištu. Pored izdavanja trezorskih zapisa, upravljanje manjkovima državnog proračun naslonjeno je na uzimanje kratkoročnih pozajmica, ovisno o potrebama proračuna i kretanjima na novčanom tržištu (Nižetić, 2011.). Kako su iznosi kratkoročnih pozajmica redovito značajni, ovakav način sudjelovanja države na bankovnom tržištu ima vrlo veliki utjecaj na odnos ponude i potražnje novca i kretanje kamatne stope.

Tablica

	01.21.	02.21.	03.21.	04.21.	05.21.	06.21.	07.21.	08.21.	09.21.	10.21.	11.21.	12.21.
AKTIVA												
1. Inozemna aktiva	152.68 5,5	149.79 3,4	161.56 5,0	158.37 8,9	160.39 1,5	167.46 4,9	172.68 5,0	185.52 6,2	188.89 1,2	190.61 9,8	188.67 8,0	200.48 3,2
1.1. Zlato	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Posebna prava vučenja	2.738, 7	2.716, 1	2.783, 1	2.725, 4	2.697, 2	2.750, 5	2.757, 9	8.970, 8	8.992, 0	9.112, 6	9.269, 7	9.250, 2
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	2,9	2,9	2,9	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,2	3,2	3,2
1.4. Efektiva i depoziti po viđenju u stranim bankama	33.217 ,4	26.723 ,3	32.313 ,9	31.809 ,6	30.596 ,3	26.406 ,4	28.771 ,2	28.248 ,6	40.053 ,8	45.845 ,3	33.687 ,5	59.727 ,5
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	28.599 ,1	29.016 ,0	31.188 ,8	28.447 ,0	30.638 ,7	36.760 ,3	41.535 ,1	50.522 ,7	42.920 ,2	38.229 ,8	40.491 ,4	27.046 ,7
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	84 615,4	89 576,8	93 523,3	93 527,6	94 428,8	95 442,2	94 422,2	92 117,9	90 567,0	90 707,2	98 581,6	92 063,6
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.8. Ostala potraživanja	3.512, 0	1.758, 4	1.753, 0	1.866, 3	2.027, 4	6.102, 4	5.195, 5	5.663, 1	6.355, 1	6.721, 8	6.644, 5	12.392 ,0

2. Potraživanja od središnje države	19 917,2	19 886,9	19 888,7	19 894,0	19 871,7	19 783,3	18 593,0	18 544,7	18 557,1	18 575,2	18 575,6	18 495,4
2.1. Potraživanja u kunama	16 604,0	16 561,3	16 570,5	16 580,1	16 579,2	16 496,0	15 318,6	15 276,5	15 285,2	15 294,6	15 293,3	15 210,7
Obveznice RH	16.604 ,0	16.561 ,3	16.570 ,5	16.579 ,9	16.579 ,2	16.496 ,0	15.318 ,6	15.276 ,5	15.285 ,2	15.294 ,6	15.293 ,3	15.210 ,1
Kreditni premošćivanje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni po posebnim propisima	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostali krediti	-	-	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-	0,7
2.2. Potraživanja u devizama	3 313,2	3 325,6	3 318,2	3 314,0	3 292,5	3 287,3	3 274,4	3 268,2	3 271,9	3 280,7	3 282,3	3 284,7
Obveznice RH	3.313, 2	3.325, 6	3.318, 2	3.314, 0	3.292, 5	3.287, 3	3.274, 4	3.268, 2	3.271, 9	3.280, 7	3.282, 3	3.284, 7
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
4. Potraživanja od kreditnih institucija	4 519,0	4 519,0	4 518,8	3 768,8	3 768,7	3 768,7	3 068,6	3 068,6	3 068,6	3 068,6	3 068,6	3 068,5
4.1. Krediti kreditnim institucijama	4.519, 0	4.519, 0	4.518, 8	3.768, 8	3.768, 7	3.768, 7	3.068, 6	3.068, 6	3.068, 6	3.068, 6	3.068, 6	3.068, 5

Kreditni za refinanciranje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni na temelju vrijednosnih papira	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lombardni krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kratkoročni kredit za likvidnost	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostali krediti	2,0	2,0	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5
Obratni repo krediti (redovite operacije)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obratni repo krediti (strukturne operacije)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni uz financijsko osiguranje (strukturne operacije)	4.517,0	4.517,0	4.517,0	3.767,0	3.767,0	3.767,0	3.067,0	3.067,0	3.067,0	3.067,0	3.067,0	3.067,0	3.067,0
Kreditni uz financijsko osiguranje (redovite operacije)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.2. Dospjela nenaplaćena potraživanja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Potraživanja od ostalih financijskih institucija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Ukupno (1+2+3+4+5)	177 122,4	174 199,8	185 973,1	182 042,4	184 032,5	191 017,5	194 347,2	207 140,1	210 517,4	212 264,1	210 322,7	222 047,6
PASIVA												
1. Primarni novac	129 696,0	134 492,6	135 957,2	137 689,3	140 884,3	141 193,4	140 375,4	138 233,5	137 354,6	139 316,9	141 742,2	148 419,5
1.1. Gotov novac izvan kreditnih institucija	34 155,2	34 503,4	34 572,4	34 926,5	35 638,9	36 610,8	38 198,7	38 203,9	37 361,3	36 724,5	36 153,7	36 236,0
1.2. Blagajne kreditnih institucija	7 152,0	6 860,6	7 478,6	7 411,7	7 454,2	8 224,8	8 604,9	9 169,8	8 439,8	7 908,3	7 577,8	8 024,2
1.3. Depoziti kreditnih institucija	88 285,4	93 025,3	93 812,2	95 248,1	97 693,2	96 259,8	93 478,8	90 771,8	91 462,5	94 593,1	97 913,7	103 934,1
Računi za namiru kreditnih institucija	68 094,5	72 425,0	73 094,1	74 363,1	76 617,0	75 082,4	72 070,9	69 199,1	69 297,0	72 258,1	75 555,0	81 384,0
Izdvojena kunska obvezna pričuva	20 191,0	20 600,3	20 718,1	20 885,1	21 076,2	21 177,4	21 407,9	21 572,8	22 165,5	22 335,0	22 358,7	22 550,1
Upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prekonoćni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.4. Depoziti ostalih finansijskih institucija	103,4	103,4	94,0	103,0	98,0	98,0	93,0	88,0	91,0	91,0	97,0	225,2

2. Ograničeni i blokirani depoziti	335,8	341,1	370,1	364,8	367,2	183,9	193,4	188,1	223,9	228,4	218,6	218,9
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Ograničeni depoziti	335,8	341,1	370,1	364,8	367,2	183,9	193,4	188,1	223,9	228,4	218,6	218,9
2.3. Blokirani devizni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Inozemna pasiva	8 759,4	9 208,4	12 842,8	11 860,1	13 619,2	15 358,0	18 530,7	28 026,1	24 652,6	25 729,0	24 971,5	26 919,4
3.1. Krediti MMF-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Obveze prema međunarodnim institucijama	3 139,7	3 091,9	2 967,6	3 114,3	2 932,7	2 990,4	2 948,0	9 240,9	9 299,1	9 663,8	9 951,5	9 703,4
3.3. Obveze prema stranim bankama	5 619,7	6 116,5	9 875,3	8 745,8	10 686,5	12 367,6	15 582,8	18 785,3	15 353,5	16 065,2	15 020,0	17 216,0
4. Depoziti središnje države i fondova socijalne sigurnosti	18 689,7	12 077,9	18 360,1	14 774,1	12 601,2	13 532,2	15 102,0	20 374,6	27 043,0	24 766,9	20 794,3	18 469,2
4.1. Depozitni novac	11 505,3	11 236,2	12 050,1	8 936,9	10 084,4	13 031,3	12 073,7	14 138,3	15 053,3	12 892,0	20 537,6	14 034,9
Depozitni novac središnje države	10 612,6	10 299,3	11 094,7	7 920,1	9 078,2	12 045,2	11 063,5	13 139,3	14 010,5	11 848,2	19 481,7	12 994,1

Depozitni novac fondova socijalne sigurnosti	892,7	936,9	955,4	1 016,8	1 006,2	986,1	1 010,2	999,0	1 042,8	1 043,8	1 055,9	1 040,8
4.2. Devizni depoziti središnje države	7 184,3	841,7	6 310,0	5 837,2	2 516,8	500,9	3 028,3	6 236,3	11 989,7	11 874,9	256,7	4 434,3
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Kapitalski računi	15 317,7	15 788,6	16 143,7	14 997,7	14 537,3	14 763,5	14 875,0	14 941,9	15 177,2	15 225,1	15 807,7	15 033,4
7. Ostalo (neto)	4 323,8	2 291,3	2 299,3	2 356,3	2 023,4	5 986,5	5 270,5	5 375,8	6 066,0	6 998,0	6 788,4	12 987,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	177 122,4	174 199,8	185 973,1	182 042,4	184 032,5	191 017,5	194 347,2	207 140,1	210 517,4	212 264,1	210 322,7	222 047,6

Izvor: HNB (2022): Bilanca HNB – a, dostupno na <https://www.hnb.hr/-/bilanca-hnb-a>, pristupljeno 09.09.2022.

Kada se vlada zadužuje u smislu povećanja prihoda državnog proračuna ili to iziskuju dodatni proračunski rashodi, tada ona redovito podiže potražnju za novcem, utječući tako na rast kamatne stope.

Država utječe i na upravljanje kratkoročnim viškovima proračunskih sredstava, kojima također utječe na bankovno tržište i korekciju njegovih pokazatelja. Ponuda novca od strane države dodatno podiže likvidnost financijskog sustava i utječe na snižavanje kratkoročne kamatne stope u razdobljima obilnijih proračunskih prihoda (Nižetić, 2011.).

Potrebno je i veoma vrijednosno istaknuti da država, kao svojevrsan sudionik bankovnog tržišta, ima snažan utjecaj na kreiranje odnosa ponude i potražnje novca i kamatnu stopu na tržištu novca u Hrvatskoj. Ona svojim djelovanjem može utjecati na količinu novčane mase na financijskim tržištima, uzrokujući njezine viškove ili manjkove. U svim segmentima sudjelovanja na novčanom tržištu država potiče stvaranje povoljnih uvjeta kratkoročnog zaduživanja. Ako se pojavljuje kao korisnik pozajmica, u uvjetima visoke likvidnosti i velikog zanimanja sudionika koji su spremni na sve oblike financiranja države, država potiče potencijalne kreditore na daljnje snižavanje kamatne stope (Nižetić, 2011.). Ako se država kao sudionik na tržištu novca pojavljuje s viškom likvidnosti, ona tada podiže ponudu i utječe na stvaranje još povoljnijeg ambijenta trgovanja, te opet potiče snižavanje kratkoročne kamatne stope.

Hrvatska narodna banka je središnja banka Hrvatske te je kao takva neovisna financijska institucija kojoj je zadatak održavati stabilnost novčanog tržišta u Hrvatskoj mjerama monetarne i devizne politike. Ustav Republike Hrvatske uređuje preciznu definiciju HNB – a kao središnju banku Hrvatske, a Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci (NN 75/08) uređuje položaj, zadaće, vlasništvo nad kapitalom središnje banke, njezine ovlasti i ustroj te njezin odnos s tijelima Republike Hrvatske, bankama i međunarodnim institucijama.

Svojim djelovanjem podupire gospodarsku politiku Republike Hrvatske pri čemu ne smije ugroziti svoj osnovni cilj, postizanje i održavanje stabilnosti cijena. Zakonom (NN75/08) su utvrđeni njeni osnovni zadaci (Lešić i Gregurek, 2014.):

1. utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike,
2. držanje i upravljanje međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske,
3. izdavanje novčanica i kovanog novca,

4. izdavanje i oduzimanje odobrenja i suglasnosti za poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i sustava za namiru platnih transakcija te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača,
5. supervizija i nadzor u skladu sa zakonima o kreditnim institucijama, kreditnih unija, institucija za platni promet i sustava za namiru platnih transakcija,
6. vođenje računa kreditnih institucija i obavljanje platnog prometa po tim računima,
7. davanje kredita i primanje u depozit sredstava kreditnih institucija,
8. uređivanje i unapređivanje sustava platnog prometa,
9. obavljanje zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku,
10. donošenje podzakonskih propisa u poslovima iz svoje nadležnosti.“

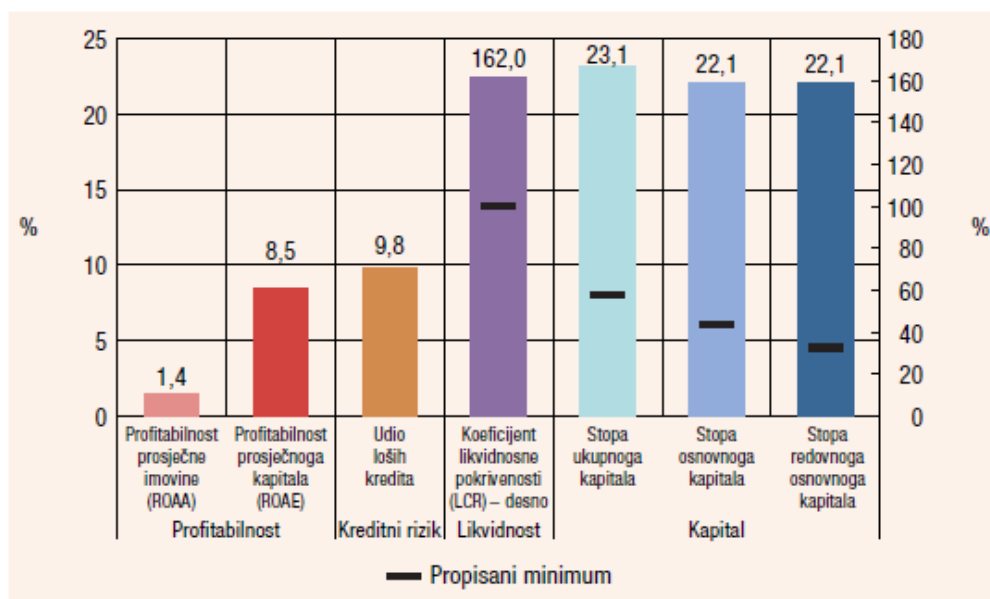
Temeljni cilj egzistencije HNB – a u Hrvatskoj jest održavanje stabilnosti cijena na novčanom tržištu. Cilj Hrvatske narodne banke jest održavanje stabilnosti cijena na hrvatskom novčanom tržištu. HNB, iako se drži u svom poslovanju svog temeljnog cilja, daje podršku općoj gospodarskoj politici Europe ne dovodeći u pitanje ostvarivanje svojega osnovnog cilja, Hrvatska harmonije potičući njezine razvojne ciljeve. Danas Hrvatska narodna banka svoje poslovanje obavlja sukladno načelu otvorenog tržišnog gospodarstva i održavanja slobodne konkurencije, pri čemu ista uvijek daje prednost kod učinkovite raspodjele financijskih sredstava.

Banke su u Hrvatskoj najznačajnije institucije bankovnog sektora Hrvatske te kao takve upravljaju štednjom građana i poduzeća, kao i njihovim obvezama prema bankovnom sektoru. Njihova je zadaća u bankarstvu Hrvatske da osiguravaju stabilan platni promet, a svojim značajnim investicijskim i kreditnim aktivnostima su izgradile jednu od najgušćih mreža poslovnica i bankomata u cijeloj srednjoj Europi.

Kamatne stope hrvatskog bankarstva su do sada najniže u povijesti, iako bankovni troškovi regulacije nisu značajno smanjeni.

U bankovnom sektoru Hrvatske je zaposleno više od 20 tisuća ljudi te isti predstavljaju visoko specijalizirane stručnjake u svom financijskom području. Bankovni sustav čini gotovo 70% cjelokupnog financijskog sustava mjereno veličinom aktive (Hrvatska udruga banaka, 2022.).

Grafikon 1. Ključni pokazatelji poslovanja Hrvatskih banaka u 2018. godini

Izvor: HNB (2019): Bilten o bankama br. 32, dostupno na <https://www.hnb.hr/documents/20182/2868711/hbilten-o-bankama-32.pdf/c1d882fe-aeb2-38e6-64845212bb9dca93>, pristupljeno 19.07.2022.

Danas u Hrvatskom bankovnom sustavu posluje 23 banke i 4 stambene štedionice. U njima je ukupno angažirano oko 60 milijardi kuna kapitala (Hrvatska udruga banaka, 2022.), a cjelokupna ponuda kredita je u Hrvatskoj komparativno dostupna. Od početka gospodarskog oporavka 2015. banke sudjeluju u kreditnoj i poslovnoj podršci rastućem dijelu gospodarstva i kućanstvima (Hrvatska udruga banaka, 2022.). Do kraja 2018. godine je tako odobreno gotovo 7% više stambenih kredita nego 2017. godine, a do kraja 2020. godine taj je postotak samo rastao.

Uz stopu adekvatnosti kapitala od oko 22%, hrvatski bankovni sustav je među deset najbolje kapitaliziranih bankovnih sustava na svijetu (Hrvatska udruga banaka, 2021.). Takva povoljna situacija dozvoljava hrvatskim bankama da u svakom trenutku mogu solidno financijski podržati svaki značajniji poduzetnički projekt i investiciju privatnih osoba te na taj način odgovoriti na nepredviđene izazove sa financijskih tržišta. U vrijeme ekonomske depresije nakon 2008., hrvatske banke su bile među rijetkima u Europi koje nisu koristile državne pomoći (Hrvatska udruga banaka, 2021.). Hrvatski bankovni sektor ima niz stručnjaka koji se redovito brinu da takva situacija ostane u svakoj krizi koja eventualno nastupi u hrvatskom gospodarstvu.

Tablica 4. Vlasnička struktura banaka udio njihove imovine u imovini svih banaka

	XII. 2016.		XII. 2017.		XII. 2018.	
	Broj banaka	Udio	Broj banaka	Udio	Broj banaka	Udio
Domaće vlasništvo	11,0	10,3	10,0	9,9	10,0	9,8
Domaće privatno vlasništvo	8,0	4,0	7,0	3,7	7,0	3,6
Domaće državno vlasništvo	3,0	6,3	3,0	6,1	3,0	6,2
Strano vlasništvo	15,0	89,7	15,0	90,1	11,0	90,2
Ukupno	26,0	100,0	25,0	100,0	21,0	100,0

Izvor: HNB (2019): Bilten o bankama br. 32, dostupno na <https://www.hnb.hr/documents/20182/2868711/hbilten-o-bankama-32.pdf/c1d882fe-aeb2-38e6-6484-5212bb9dca93>, pristupljeno 19.07.2022.

Primjenom informatičke i druge tehnologije banke uz telekome i dio prerađivačke industrije predvode u tehničkom napretku i osiguravaju troškovnu efikasnost na dobrobit građana i poduzeća (Hrvatska udruga banaka, 2022.). Danas su banke u Hrvatskoj kao integralni dio bankovnog sustava sve međusobno integrirane. Iste u svom poslovanju primjenjuju najbolju poslovnu praksu svojih matičnih društava u inozemstvu koje su neke od vodećih u EU.

Hrvatski bankovni sustav danas spremno dočekuje i suočava se sa svim izazovima koje nameće digitalizacija u budućnosti te svoje poslovanje prilagođava istome. Hrvatski bankovni sustav ima perspektive razvoja na način da se u budućnosti planira u potpunosti integrirati u gospodarske i financijske tokove Europske unije.

3.2. Zakonska regulativa uvođenja eura kao službene valute Hrvatske

Uvođenje eura u Hrvatsku kao službene valute podložno je zakonskoj regulativi. Hrvatski Sabor je u svibnju 2022. godine donio Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (NN 57/22). Zakon predstavlja temelj pravnih propisa procesa uvođenja eura putem kojega se determiniraju pravila pomoću kojih se preračunava, opskrbljuje i zamjenjuje gotov novac kune za euro, kontrolira se njihov dvojni optjecaj i iskazivanje, u primjenu načela neprekidnosti pravnih instrumenata, proračuna, financijskih planova, poslovnih knjiga, financijskih izvještaja i poreza u procesu uvođenja eura.

Predmetnim Zakonom je uveden precizan dan uvođenja eura u Hrvatsku kao njezine službene valute te je on determiniran kao 01. siječanj 2023. godine. Također je utvrđen i fiksni tečaj pretvorbe kune u euro na određeni dan, koji će na dan konverzije iznositi 7,53450 kn

(Euro.hr, 2022.). Preračunavanje kune u euro vrši se prema determinantama ovoga zakona, gdje se iznosi iskazani u kunama smatraju ekvivalentnim iznosima iskazani u euru uz primjenu fiksnog tečaja. Preračunavanje izvršava se primjenom punoga brojčanog iznosa fiksnog tečaja konverzije te zaokruživanjem dobivenog iznosa u skladu s matematičkim pravilima zaokruživanja (Čl. 14. Zakona, NN 57/22).

Prilikom uvođenja eura zakonska regulativa definira primjenu sljedećih načela uvođenja eura (Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, NN 57/22, čl. 6 -12):

- Načelo zaštite potrošača - preračunavanje cijena i drugih novčanih iskaza vrijednosti provodi se bez naknade, primjenom fiksnog tečaja konverzije sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje iz ovoga Zakona.
- Načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena - zabranjeno je poslovnim subjektima, kreditnoj instituciji, kreditnoj uniji, instituciji za platni promet, instituciji za elektronički novac, drugom vjerovniku sukladno propisu kojim se uređuje potrošačko kreditiranje, Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak, pružatelju financijskih usluga i tijelu javne vlasti pri uvođenju eura povećati cijenu robe ili usluge prema potrošačima bez opravdanog razloga.
- Načelo neprekidnosti pravnih instrumenata - postupak uvođenja eura ne utječe na valjanost postojećih pravnih instrumenata u kojima se navodi kuna u skladu s člankom 3. Uredbe (EZ) br. 1103/97.
- Načelo učinkovitosti i ekonomičnosti - uvođenje eura i svi postupci i aktivnosti koji iz toga proizlaze provode se na način da se svima osigura što jednostavnije postupanje uz što manje troškova.
- Načelo transparentnosti i informiranosti - informacije o uvođenju eura trebaju biti jasne, razumljive, dostupne, čitljive i vidljive.
- Informacije o izgledu gotovog novca eura - Hrvatska narodna banka na svojoj internetskoj stranici objavljuje sljedeće informacije o: licu i naličju euro novčanica te o licu i naličju euro kovanica, uključujući naličje euro kovanica s nacionalnom stranom Republike Hrvatske i naličje euro kovanica koje su izdane u drugoj državi članici euro područja, kao i opise njihovih značajki.

Od dana kad bude uvela euro, HNB je dužna iskazivati tečajnu listu za euro u odnosu na druge valute. Tečajevi HNB – a, se osim za konverziju te kupoprodaju valuta, mogu koristiti i za potrebe statističkog, računovodstvenog i poreznog izvješćivanja. HNB je dužna u određenom razdoblju prije konačnog dana službenog uvođenja eura u Hrvatsku opskrbiti banke gotovim novcem u novčanicama eura. To predstavlja pred opskrbu, koju je HNB dužna provesti u euro novčanicama najranije četiri mjeseca prije dana uvođenja eura te u euro kovanicama najranije tri mjeseca prije dana uvođenja eura (čl. 19 Zakona, NN 57/22).

Predmetnim Zakonom (NN 57/22) uspostavljena je učinkovita zakonska regulativa cijelog procesa uvođenja eura u Hrvatsku, koja se aktualno učinkovito provodi.

3.3. Utjecaj na makroekonomsku stabilnost zemlje

S obzirom na se Hrvatska aktualno priprema na uvođenje eura, zamjetan je nešto izraženiji porast cijena, naročito u sektoru usluga, poput ugostiteljskih usluga i trgovine. U skladu s tim iskustvima, očekuje se da će učinak od konverzije kune u euro na ukupnoj razini djelovati na blagi porast potrošačkih cijena u Hrvatskoj.

Uvođenje eura u Hrvatsku utjecat će na sve komponente makroekonomske stabilnosti: izvoz, uvoz, investicije i potrošnju. Promatrajući vanjskotrgovinsku strukturu Hrvatske, prvih pet hrvatskih uvozno-izvoznih trgovinskih partnera su Italija, Njemačka, Slovenija, Austrija i Mađarska, koje su sve članice eurozone (Čorić i Deskar Škrbić, 2017.). To ukazuje na činjenicu da bi uvođenje eura u Hrvatskoj moglo značajno smanjiti troškove transakcija u trgovini s ovim partnerima. Osim toga, to donosi neke dugoročne koristi za Hrvatsku, koje podrazumijeva pristupanje eurozoni, gdje je važno da će trgovinski i gospodarski odnosi sa cijelom EU biti povećani, kao i međunarodni tokovi kapitala. Ova se korist javlja ako je ekonomičnost snažno usklađena s eurozonom.

Hrvatska je započela visoku razinu euroizacije prije svog osamostaljenja zbog inflacije. Tečajna politika u Hrvatskoj na početku svoje neovisnosti bio je naslijeđe nestabilnog bankovnog sustava, koje je bilo obilježeno hiperinflacijom, umanjnjem investicija i promjenama u centraliziranim prihodima (Čehulić i Hrbić, 2019.). Nakon postizanja neovisnosti i uspostave HNB -a uspostavljena je značajna stabilnost kune sa temeljnim ciljem umanjnja inflacije. Sve je to utjecalo na neformalnu euroizaciju i uvod u primjenu strane valute.

Nakon osamostaljenja Hrvatska je postala jako ovisna o uvozu i u bankovnom sustavu Hrvatske prevladavala je dominacija inozemnih banaka, a tako je i danas. Banke prisutne na hrvatskom tržištu pripadaju prostoru Europske unije. Štednja i krediti u hrvatskim bankama su uglavnom iskazani u stranim valutama. Struktura kredita u Hrvatskoj pokazuje također da se u prvom redu krediti odnose na strane valute. U Hrvatskim bankama je također prisutna visoka razina stranih depozita zbog banaka koji odobravaju kredite vezane uz druge valute (Čehulić i Hrbić, 2019.). Hrvatski bankovni sustav stoga još uvijek obilježava visok stupanj euroizacije.

Aktualno je hrvatsko gospodarstvo jako pogođeno državnim deficitom i porastom vanjskog duga. Osim toga, pojava rasta inflacije u Hrvatske od kraja 2021. godine do danas utjecala je dodatno na promjene u svim segmentima makroekonomske ravnoteže. Godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena U Hrvatskoj je od siječnja 2021. do lipnja 2021. godine iznosila 14,8%, dok je prosječni rast potrošačkih cijena tako je u prvoj polovici 2022. iznosio 8,6 posto (DZS, 2022.). U ovoj situaciji svaka promjena monetarne politike predstavlja visok rizik. UZ prisutnost visoke euroizacije, građani su se u velikoj mjeri već odlučili za podržavanje uvođenja eura.

Za Hrvatsku su koristi uvođenja eura veći od njezinih troškova. Uvođenje eura smanjit će rizike za financijsku i makroekonomsku stabilnost te povoljno djelovati na uvjete financiranja, što bi trebalo ubrzati rast i ojačati otpornost gospodarstva (Vlada RH i HNB, 2017.). Uvođenjem eura smanjio bi se valutni rizik kako za građane, tako i za sve poduzetnike Hrvatske te bi se smanjio rizik bankovnih i platno bilančanih kriza. Hrvatskoj bi uvođenje eura donijelo smanjenje kamatnih stopa i transakcijskih troškova.

Gubitak samostalne i monetarne fiskalne politike za Hrvatsku ne bi bio znatan trošak niti nedostatak jer bi eksplicitno monetarna politika ECB – a odgovarala potrebama hrvatskog gospodarstva – Hrvatska bi se na taj način integrirala s eurozonom. Konačno, uvođenje eura bi neznatno utjecalo na razinu cijena jer bi nadzor nad procesom preračunavanja cijena ograničio mogućnost njihova neopravdanog povećanja (Vlada RH i HNB, 2017.).

Sve navedeno ukazuje na činjenicu da je Hrvatska, iako mlada članica EU – a, spremna na proces uvođenja eura kao službene valute. Doduše, ona mora ispuniti još niz kriterija da bi proces uvođenja eura mogao započeti, ali već sad primjenom odgovorne ekonomske politike Vlade i HNB – a Hrvatska je na dobrom putu da uspješno implementira euro kao svoju službenu valutu.

3.4. Promjene u bankovnom sustavu Hrvatske u procesu uvođenja eura

Ciljani datum za ulazak Republike Hrvatske u eurozonu i dalje je 1. siječnja 2023. Ispunjavanje kriterija vezanih uz javne financije – koji su uvjet za potpuni pristup eurozoni – i dalje uvelike ovisi o trajanju pandemije korona virusa, odnosno kontinuitetu njegove ekspanzije. Bugarska, koja je zajedno s Hrvatskom ušla u ERM II, trenutno ima nešto konzervativniju procjenu datuma prelaska na euro – zadani datum im je 1. siječnja 2024. – a agencija za kreditni rejting Fitch također je predvidjela da je taj datum realniji za uvođenje eura u Hrvatskoj (CMS Law Now, 2022.).

Osim makroekonomskih kriterija nužnih za ulazak u eurozonu, vrlo je važno poznavati tehničke i tehnološke preduvjete koje banke i druge financijske institucije moraju ispuniti kako bi osigurale kvalitetan prelazak na novu valutu. Većina hrvatskih banaka započela je svoje projekte prelaska na euro u prvom tromjesečju ove godine, istovremeno s drugim komercijalnim i regulatornim projektima. U Sloveniji, zemlji koja je prošla kroz ovaj proces i uvela euro još 2007. godine, gdje se procjenjuje da čak 90% ukupnih troškova odlazi na IT, prijelazni projekti trajali su i do 3 godine (Martinović, 2021.).

Uvođenje EUR-a ne smije se koristiti kao prilika za ponovno pregovaranje ugovornih uvjeta banaka sa klijentima (osobito promjena cijena). Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (NN 57/22) predviđa da izmjene i/ili raskidi ugovora neće biti mogući samo zbog uvođenja eura, osim ako se strane drugačije ne dogovore. Iako se mogu pojaviti praktične poteškoće, nijedna strana u ugovornom odnosu ne bi trebala prihvatiti izmjenu postojećeg ugovora ili njegov raskid samo na temelju uvođenja eura. Svi iznosi postavljeni u HRK jednostavno će se smatrati iznosima u EUR primjenom službenog tečaja prema općim pravilima konverzije.

Konverzija novčanica i kovanica kuna u euro bit će moguća u roku od godinu dana od uvođenja eura putem poslovnih banaka, Hrvatske financijske agencije i HP-Hrvatske pošte d.d.. Potom će konverzija biti moguća samo preko Hrvatske narodne banke u roku od tri godine od uvođenja eura za kovanice, a neograničeno vrijeme za novčanice (Wolf Theiss, 2022.).

Potrošači aktualno iskazuju zabrinutost kakav će utjecaj na cijene imati uvođenje eura. Formalno, Zakon zabranjuje poskupljenje potrošačkih dobara i usluga (odnosno zaokruživanje na veći iznos) samo na temelju uvođenja eura (bez drugog opravdanog razloga). Potrošači će

moći prijaviti svako neopravdano povećanje nadležnim tijelima koja mogu nametnuti novčane kazne u slučajevima nepridržavanja (što bi moglo biti teško utvrditi, posebno u kontekstu nedavnih povećanja cijena). Iznosi novčanih kazni tek će biti utvrđeni odgovarajućim podzakonskim aktom. Već je najavljeno da će udruge za zaštitu potrošača pratiti rast cijena i objaviti popis svih tvrtki koje krše zabranu.

Tijekom razdoblja dvojnog isticanja cijena, tvrtke će morati osigurati da cijene robe široke potrošnje i/ili usluga budu prikazane u EUR i HRK zajedno sa službenim tečajem na jasan, čitljiv, vidljiv i lako uočljiv način. Dvojno isticanje cijena treba biti osigurano na prodajnim mjestima poduzeća, web stranicama, cjenicima, u ponudama i ugovorima, oglasima i drugim službenim sredstvima komunikacije (Wolf Theiss, 2022.).

U razdoblju dvojnog isticanja cijene, pri izdavanju računa potrošaču, tvrtke će trebati iskazati ukupnu cijenu obavljene robe i/ili usluge u eurima i kunama s naznakom službenog tečaja. Odnosi između poduzeća isključeni su iz ove obveze. Postojeći ugovori se ne smiju mijenjati – plaća iskazana u kunama preračunat će se prema službenom tečaju i općim pravilima preračunavanja (Wolf Theiss, 2022.). Ako je moguće, kako bi se osigurala transparentnost, poslodavac bi trebao obavijestiti zaposlenike o iznosu njihove plaće u eurima.

Dionička društva i društva s ograničenom odgovornošću morat će preračunati svoje iznose temeljnog kapitala i nominalne iznose svojih dionica/udjela iz HRK u EUR primjenom službenog tečaja u skladu s općim pravilima konverzije i hrvatskim Zakon o trgovačkim društvima. Dioničko društvo mora podnijeti zahtjev sudskom registru za promjenu temeljnog kapitala do kraja 2023. godine, dok d.o.o. mora podnijeti predmetni zahtjev do kraja 2025. godine. Postupak upisa provodi se bez naknade. U slučaju kršenja relevantnih odredbi propisane su novčane kazne.

Tržišnu vrijednost dionica koje kotiraju i/ili kojima se trguje na burzi će Zagrebačka burza automatski preračunati u EUR na dan stupanja na snagu primjenom službenog tečaja u skladu s općim pravilima konverzije (Wolf Theiss, 2022.). Nominalni iznosi dužničkih vrijednosnih papira i instrumenata tržišta novca denominiranih u kunama neće se automatski mijenjati nakon datuma stupanja na snagu, osim za vrijednosne papire izdane od strane Republike Hrvatske i Ministarstva financija RH koji će se automatski konvertirati sukladno određenom skupu pravila utvrđenih Zakonom. Ostali izdavatelji se pak mogu odlučiti za dobrovoljnu konverziju nominalnih iznosa vrijednosnih papira u kunama u EUR do 1. lipnja 2024. u skladu s pravilima konverzije utvrđenim Zakonom (CMS Law Now, 2022.).

Financijski izvještaji za 2022. godinu za društva čija se poslovna godina poklapa s kalendarskom morat će se izraditi u kunama. Tvrtke čija se poslovna godina razlikuje od kalendarske godine i čiji zadnji dan poslovne godine dolazi nakon datuma stupanja na snagu morat će pripremiti financijska izvješća u EUR. Svi iznosi u kunama na bankovnim računima (transakcijski, depozitni i ostali računi) automatski će se preračunati u EUR primjenom službenog tečaja u skladu s općim pravilima konverzije i bez promjene broja bankovnog računa (Wolf Theiss, 2022.).

Fiksne kamate ostaju nepromijenjene. Parametri dogovoreni u odnosu na varijabilnu kamatnu stopu također ostaju nepromijenjeni.

Zakašnjelo prepoznavanje problema i rizika u prilagodbi moglo bi dovesti do poteškoća ili kašnjenja u provedbi potrebnih prilagodbi, a time i neadekvatnosti ili nemogućnosti poslovanja nakon uvođenja eura. Stoga toplo preporučamo tvrtkama da se upoznaju s promjenama koje proizlaze iz nove službene valute.

4. STRATEGIJE UVOĐENJA EURA U HRVATSKU

4.1. Pozitivni učinci uvođenja eura na bankovni sustav Hrvatske

Osnovne koristi od uvođenja eura u Hrvatsku te pozitivni učinci koje će ono imati na bankovni sustav Hrvatske očituju se kroz teoriju optimalnog valutnog područja koja uključuje veću stabilnost bankovnog sustava i bolji pristup tržištu kapitala. Uvođenje eura u Hrvatsku je relevantno za rast investicija u bankovnom sektoru, ali one nisu bile rasprostranjene podjednako.

Uvođenje eura donijet će značajne promjene hrvatskom gospodarstvu i poduzetnicima. Međutim, ukupni učinak trebao bi biti pozitivan. Strah od pada standarda i kupovne moći te od značajnog rasta cijena i dalje je glavna briga hrvatskih građana i uzrok nesklonosti uvođenju eura. Provedene ankete pokazuju da oko 60% hrvatskih građana podržava uvođenje eura (Galić, 2020.).

Tablica 4. Glavne prednosti uvođenja eura u Hrvatsku za bankovni sustav

Prednosti
Redukcija transakcijskih troškova
Redukcija valutnog rizika
Prevenција špekulativnih napada
Redukcija revizijskih i računovodstvenih troškova
Viša cjenovna transparentnost
Unapređenje percepcije rizičnosti zemlje
Unapređenje ekonomske intergacije Hrvatske s drugim zemljama
Stabilizacija kapitalnih tokova
Umanjenje stope inflacije
Više razine direktnih stranih investicija

Izvor: obrada autora prema Ćorić, T., Deskar-Škrbić, M. (2017): Croatian path towards the ERM2: Why, when and what can we learn from our peers?. *Economical View*, Vol. 68, No. 6, str. 616

Uvođenjem eura bi hrvatski bankovni sustav prihvatio mjere monetarne politike EU – a, koje bi mu trebale donijeti perspektivan kontinuitet konkurentnosti i veće otpornosti na promjene s globalnih financijskih tržišta. Očekuje se također daljnji rast direktnih stranih investicija, što će se naročito odraziti na rast bankovnog sektora, budući da je on ključan u njihovoj implementaciji.

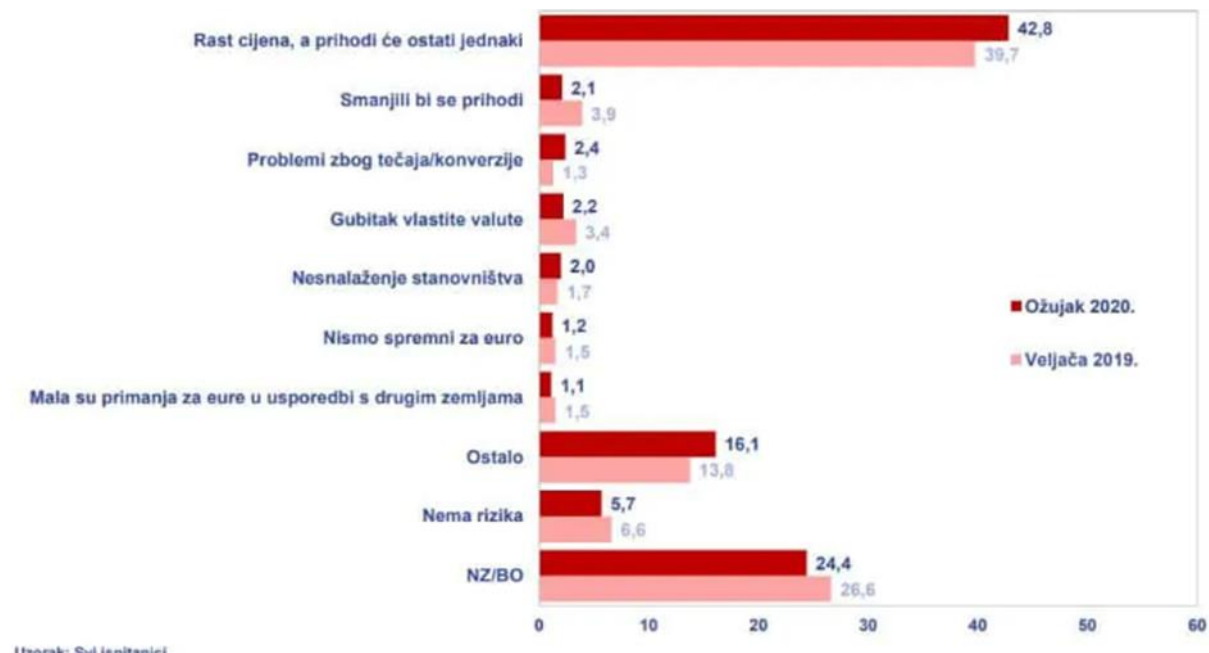
Nadalje, uklanjanje valutnog rizika doprinijet će manju izloženost financijskim poteškoćama onih bankovnih klijenata čiji su krediti vezani uz euro. Banke također mogu početi nuditi niže kamatne stope, što će doprinijeti povoljnim uvjetima financiranja i hrvatskim građanima i pravnim osobama. S obzirom na visoku razinu hrvatskog državnog duga, uvođenje eura može dodatno utjecati na njegovo umanjeње. Transakcijski troškovi će nestati, što će naročito pogodovati hrvatski izvoznici.

4.2. Negativni učinci uvođenja eura na bankovni sustav Hrvatske

Kada se euro uvede u Hrvatsku, ona će potpuno izgubiti samostalnost u implementaciji svoje monetarne politike, gdje će takve determinante HNB – u onda diktirati ESB. U tom kontekstu, HNB će biti dužna provoditi zajedničku monetarnu politiku ESB – a, iz čega proizlaze dva temeljna problema u upravljanju monetarnom politikom u Hrvatskoj (Žigman, 2018):

- Prvi problem se odnosi na to što nositelji ekonomske politike više neće biti u mogućnosti koristiti devizni tečaj kako bi povećali konkurentnost gospodarstva kroz kanal realnog tečaja.
- Drugi se problem odnosi na neprimjerenost zajedničke monetarne politike u slučaju kada faza poslovnog ciklusa zemlje nije u skladu s ostatkom euro područja.

Slika 2. Rizici uvođenja eura u Hrvatskoj

Izvor: Galić, G. (2020): Kad uđe u zonu eura, Hrvatska može očekivati blagi rast cijena, dostupno na <https://faktograf.hr/2020/07/14/kad-ude-u-zonu-eura-hrvatska-moze-ocekivati-blagi-rast-cijena/>, pristupljeno 19.07.2022.

Iako nastanak gubitka samostalnosti u provedbi monetarne politike može imati negativne percepcije u javnosti, HNB je u svojoj strateškoj analizi Euro strategije pokazao kako je taj negativan učinak minoran jer Hrvatska ima vrlo ograničen prostor za primjenu instrumenata monetarne politike. Tu se stoga kao osnovni problem prepoznaje visoka euroizacija, koja bi u slučaju makroekonomske ravnoteže mogla dovesti do visoke inflacije i ponovne pojave financijske krize u Hrvatskoj.

Tablica 6. Glavni nedostaci uvođenja eura u Hrvatsku za bankovni sustav

Nedostaci
Gubitak suvereniteta i autonomije u monetarnoj politici
Gubitak vlastite tečajne politike
Direktni troškovi uvođenja eura, konverzije i računovodstveni troškovi
Kratkotrajni učinci na cijene
Transfer sredstava iz hrvatskih fondova prema ESB – u
Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim zemljama članicama

Izvor: obrada autora prema Ćorić, T., Deskar-Škrbić, M. (2017): Croatian path towards the ERM2: Why, when and what can we learn from our peers?. *Economical View*, Vol. 68, No. 6, str. 616

Učinak uvođenja eura u Hrvatskoj neće biti poguban za njezino gospodarstvo. Procijenjeno je da bi učinak konverzije u Hrvatskoj mogao iznositi oko 0,20 postotnih bodova (na povećanje indeksa potrošačkih cijena), odnosno oko 0,37 postotnih bodova (na povećanje harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena) u razdoblju od pola godine prije i poslije konverzije (Putnik, 2017.).

Tablica 7. Ocijenjeni učinak konverzije kune u euro na kretanje inflacije u Hrvatskoj, u postocima

COICOP	Promjena cijena zbog konverzije ^{a)} , %	Udio u HIPC-u 2017., %	Udio u IPC-u 2017., %	Doprinos HIPC-u, p. b.	Doprinos IPC-u, p. b.
09.5 Novine, knjige i pribor za pisanje	2,07	2,26	1,38	0,05	0,03
12.6 Financijske usluge	1,97	0,56	0,45	0,01	0,01
11.2 Usluge smještaja	1,75	7,26	0,39	0,13	0,01
03.2 Obuča	1,62	1,56	2,07	0,03	0,03
09.4 Rekreativne i kulturne usluge	1,52	1,92	2,42	0,03	0,04
09.6 Paket-aranžmani	1,45	1,47	0,50	0,02	0,01
11.1 Ugostiteljske usluge	1,22	5,46	3,51	0,07	0,04
09.3 Ostali predmeti i oprema za rekreaciju, vrtove i kućne ljubimce	1,18	1,40	1,13	0,02	0,01
07.1 Kupnja vozila	1,01	1,67	1,84	0,02	0,02
12.7 Ostale usluge	1,00	0,37	0,55	0,00	0,01
02.1 Alkoholna pića	0,91	3,31	1,20	0,03	0,01
Ukupno		27,2	15,4	0,39	0,21
Ukupno (prilagođeno)^{b)}				0,37	0,20

Izvor: Putnik, A. (2017): Effects of the Adoption of the Euro on Consumer Prices and Inflation Perceptions: An Overview of Experiences and Assessment of the Possible Impact in Croatia, HNB Surveys S-27, str. 1 – 26, dostupno na <https://www.hnb.hr/repec/hnb/survey/pdf/s-027.pdf>, pristupljeno 19.07.2022.

Zbog konverzije kune u euro već je sada zamjetan porast cijena, koji je u prvoj polovini 2022. godine iznosio 8,1% (DZS, 2022.). Postoji potencijal podizanja maloprodajnih cijena na više zbog konteksta odnosa euro – kuna, ali navedeno ne može značajnije utjecati na snažan opći porast cijena. Do sada provedena istraživanja u uvođenju eura u drugim EU članicama pokazala su da je učinak konverzije njihove nacionalne valute na rast cijena bio blag i djelotvoran (Primorac, 2018.). U tim zemljama je bio zamjetan viši rast cijena u uslužnom sektoru, ali ukupni učinak je bio blag, pa se iste projekcije očekuju i za Hrvatsku.

Navedeni nedostaci nisu značajni u tolikoj mjeri da bi uvođenje sura u Hrvatsku značajnije destabiliziralo njezin bankovni sustav. Kratkoročni negativni učinci mogu trajati neko vrijeme, nakon kojega uvijek slijedi relativna stabilizacija.

5. ZAKLJUČAK

Hrvatska je kao članica EU – a koja je postala 2013. godine prihvatila implementaciju Maastrichtskih kriterija koje je dužna poštivati. Kao mala zemlja s naslijeđenim tranzicijskim problemima iz ranije države, svojim osamostaljenjem 1991. godine okrenula se prema tržišnoj ekonomiji i razvoju otvorenog gospodarstva. Već se tada uspostavila tendencija za uvođenjem vlastite valute i cilju njezine stabilnosti, gdje je taj cilj i realiziran 1994. godine uvođenjem kune, a potom i programom njezine stabilizacije.

Bankovni sektor svake zemlje je glavni pokretač njezina razvoja, makroekonomske stabilnosti, održavanja stabilnosti cijena i rasta. Sve se to postiže učinkovitim mjerama monetarne i devizne politike. Svaka zemlja mora znati da je njezin bankovni sektor temelj stabilnosti novčanog tržišta te da se regulacijom istoga moraju ispravljati svi divergentni izazovi koji dolaze s inozemnih tržišta. Banke imaju status najbolje razvijenih poduzeća u Hrvatskoj i regulator su stabilnosti novčanog tržišta zemlje. Iste su osnovane na hrvatskom novčanom tržištu da bi generirale financijsku dobit i ostvarile stabilnost i rast financijskog potencijala zemlje. Banke u Hrvatskoj posluju na način da prikupljaju depozite stanovništva i poduzeća, a potom ista sredstva ulažu u različite kreditne i ne kreditne plasmane. Također u Hrvatskoj iste obavljaju domicilni i međunarodni platni promet, gdje je od iznimne važnosti da banke tako podmiruju svoje dospjele obveze i da budu likvidne, kao i da učinkovito obavljaju svoje aktivne, pasivne i neutralne bankovne poslove.

Tijekom razvojnih godina svoga gospodarstva Hrvatska je težila integraciji u EU, a samim time i ostvarenju cilja postanka dijelom eurozone. Ti su je ciljevi vodili ka procesu uvođenja eura kao njezine službene valute, čemu je prethodio uvjet njezina članstva u tečajnom mehanizmu ERM II, koje je i ostvareno 2019. godine. Tim tijekom krenuli su daljnji koraci implementacije eura kao službene hrvatske valute, gdje se pregovorima Europske Komisije i Hrvatskih vlasti postigao konačni dogovor uvođenja eura sa službenim datumom 01. siječnja 2023. godine. Paralelno sa tim koracima, Hrvatska je donijela Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (NN 57/22), koji precizira načine i korake uvođenja eura u Hrvatsku kao službenu valutu. Hrvatska aktivno radi na procesu uvođenja eura i vrši kontinuirane pripreme za ovaj značajan događaj koji neće imati samo utjecaj na njezin bankovni sustav, već na cjelokupnu makroekonomsku stabilnost zemlje.

Analizom strateških koraka uvođenja eura u Hrvatsku, razvidno je da se ovim procesom ostvaruju određene prednosti i nedostaci. Od istih valja istaknuti kao prednosti redukciju transakcijskih troškova, umanjenje javnog duga i deficita, umanjenje rizika od špekulativnih napada i više razine direktnih javnih investicija. Od nedostataka valja istaknuti potpuni gubitak autonomije vlastite monetarne politike i gubitak vlastite tečajne politike. U odnosu na komparativnu analizu troškova i koristi uvođenja eura u Hrvatsku i njegova utjecaja na bankovni sustav, razvidno je da koristi dominiraju nad troškovima.

Hrvatska bi trebala maksimalno iskoristiti usvajanje eura za postizanje za stabilnog i konkurentnog gospodarstva kojim će moći iskoristiti rastuća tržišta. Budući da je i sama dio EU – a, usvajanje eura je oduvijek bio logičan dio ovog procesa. Budući da postoji visoka razina euroizacije, građani Hrvatske su sami mogli odlučiti koja valuta će dominirati u njihovu financijskom sustavu. Odabirom eura će se povećati stabilnost, a proces će sam po sebi biti od pomoći i za ukazivanje na nedostatke hrvatskih institucija. Učinci usvajanja eura u Hrvatskoj bit će kratkoročno pozitivni, ali dugoročni učinci ovisit će o sposobnosti zemlje i promjenama u uvjetima gospodarstva.

LITERATURA:

Knjige:

1. Baletić, Z. (2004): Novac i suverenitet, Golden marketing, Zagreb.
2. Božina, L. (2008): Novac i bankarstvo, Sveučilište Jurja Dobrile, Odjel za ekonomiju i turizam "Dr. Mijo Mirković", Pula.
3. Lešić, Z., Gregurek, M. (2014): Financijske institucije i tržišta, Zaprešić, Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“.
4. Lovrinović, I., Ivanov, M. (2009): Monetarna politika, Zagreb, RRIF plus.
5. Novak, B. (2002): Financijska tržišta i institucije, Osijek, Ekonomski fakultet u Osijeku.
6. Tomić, B. (2016): Financijski instrumenti i izvedenice, Zagreb, Effectus Studij financije i pravo, Zagreb.

Znanstveni članci:

1. Čehulić, Z., Hrbić, R. (2019): The impact of adopting the euro on the Croatian economy: What can be learned from other countries?, Notitia - časopis za ekonomske, poslovne i društvene teme, No. 5, str. 73 – 89
2. Ćorić, T., Deskar-Škrbić, M. (2017): Croatian path towards the ERM2: Why, when and what can we learn from our peers?. Economical View, Vol. 68, No. 6, str. 611-637.
3. Dorucci, E. et. al. (2020): The European exchange rate mechanism (ERM II) as a preparatory phase on the path towards euro adoption – the cases of Bulgaria and Croatia, ECB Economic Bulletin, No. 8/2020, str. 22 – 39
4. Primorac, Ž. (2018): Plusevi i minusi zajedničke valute, u Perspektive – ožujak 2018., Vol. 8, No. 1, str. 28 - 37
5. Samodol, A. Ćatović, H. (2020): Nominalna konvergencija i prilagodbe Republike Hrvatske europodručju, Zbornik sveučilišta Libertas, Vol. 5, str. 175 – 189
6. Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka (2017): Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj, dostupno na <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2017/10%20listopad/30%20listopada/Str>

[ategija%20za%20uvo%C4%91enje%20eura%20kao%20sluz%CC%8Cbene%20valute%20u%20Hrvatskoj.pdf](#), pristupljeno 18.07.2022.

7. Žigman, A. (2018): Lista briga i izazova, u Perspektive – ožujak 2018., Vol. 8, No. 1, str. 14 – 25

Internet izvori:

1. CMS Law Now (2022): Croatia soon to become 20th state to adopt the euro, dostupno na <https://www.cms-lawnow.com/ealerts/2022/04/croatia-soon-to-become-20th-state-to-adopt-the-euro>, pristupljeno 19.07.2022.
2. DZS (2022): Kalkulator inflacije, dostupno na <https://web.dzs.hr/calcinfl.htm>, pristupljeno 19.07.2022.
3. Euro.hr (2022): Zamjena hrvatske kune eurom, dostupno na <https://euro.hr/>, pristupljeno 19.07.2022.
4. Europska Komisija (2022): Convergence criteria for joining, dostupno na https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/enlargement-euroarea/convergence-criteria-joining_en, pristupljeno 19.07.2022.
5. Europska Komisija (2012): Specifications on the implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the format and content of Stability and Convergence Programmes, dostupno na https://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/coc/2012-01-24.pdf, pristupljeno 19.07.2022.
6. Euro.hr (2022): Zamjena hrvatske kune eurom, dostupno na <https://euro.hr/>, pristupljeno 19.07.2022.
7. Europska Komisija (2022): Croatia and the euro, dostupno na https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/eu-countries-and-euro/croatia-and-euro_en, pristupljeno 19.07.2022.
8. Europska Komisija (2022): ERM II – the EU's Exchange Rate Mechanism, dostupno na https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/enlargement-euro-area/adoption-fixed-euro-conversion-rate/erm-ii-eus-exchange-rate-mechanism_en, pristupljeno 18.07.2022.

8. Galić, G. (2020): Kad uđe u zonu eura, Hrvatska može očekivati blagi rast cijena, dostupno na <https://faktograf.hr/2020/07/14/kad-ude-u-zonu-eura-hrvatska-moze-ocekivati-blagi-rast-cijena/>, pristupljeno 19.07.2022.
9. HNB (2019): Bilten o bankama br. 32, dostupno na <https://www.hnb.hr/documents/20182/2868711/hbilten-o-bankama-32.pdf/c1d882fe-aeb2-38e6-6484-5212bb9dca93>, pristupljeno 10.01.2021.
10. HNB (2020): Croatia joins the Exchange Rate Mechanism and the CNB establishes close cooperation with the European Central Bank, dostupno na <https://www.hnb.hr/en/-/croatia-joins-the-exchange-rate-mechanism-and-the-cnb-establishes-close-cooperation-with-the-european-central-bank>, pristupljeno 19.07.2022.
11. Hrvatska narodna banka (2015): Uloga HNB-a, dostupno na <https://www.hnb.hr/-/o-financijskojstabilnosti>, pristupljeno 19.07.2022.
12. HNB (2022): Popis kreditnih institucija, dostupno na <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/popis-kreditnih-institucija>, pristupljeno 09.09.2022.
13. HNB (2022): Bilanca HNB – a, dostupno na <https://www.hnb.hr/-/bilanca-hnb-a>, pristupljeno 09.09.2022.
14. Hrvatska udruga banaka (2021): O bankarstvu u RH, dostupno na <https://www.hnb.hr/hr/o-bankarstvu-u-rh>, pristupljeno 19.07.2022.
15. Institute national de statistique (2022): Convergence criteria (Maastricht Treaty), dostupno na <https://www.insee.fr/en/metadonnees/definition/c1348>, pristupljeno 19.07.2022.
16. Martinić, D. (2021): Preparations for Introducing the Euro in the Croatian Banking System, dostupno na <https://serengetitech.com/business/preparations-for-introducing-the-euro-in-the-croatian-banking-system/>, pristupljeno 19.07.2022.
17. Putnik, A. (2017): Effects of the Adoption of the Euro on Consumer Prices and Inflation Perceptions: An Overview of Experiences and Assessment of the Possible Impact in Croatia, HNB Surveys S-27, str. 1 – 26, dostupno na <https://www.hnb.hr/repec/hnb/survey/pdf/s-027.pdf>, pristupljeno 19.07.2022.
18. Wolf Theiss (2022): Enlargement of the Eurozone: Road Map to the Introduction of the Euro in Croatia, dostupno na <https://www.wolftheiss.com/insights/enlargement-of-the-eurozone-road-map-to-the-introduction-of-the-euro-in-croatia/>, pristupljeno 19.07.2022.

Zakoni i propisi:

1. Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, dostupno na <https://www.zakon.hr/z/590/Zakon-o-Hrvatskoj-narodnoj-banci>, pristupljeno 19.07.2022.
2. Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (NN 57/22), dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_05_57_803.html, pristupljeno 19.07.2022.
3. Eur - lex (2016): Ugovor o europskoj uniji, dostupno na https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0011.01/DOC_2&format=PDF, pristupljeno 19.07.2022.

POPIS SLIKA

Slika 1. Organizacijska struktura HNB – a.....	21
Slika 2. Rizici uvođenja eura u Hrvatskoj.....	32

POPIS TABLICA

Tablica 1. Vremenski tijek uvođenja eura u Hrvatsku.....	12
Tablica 2. Položaj RH u odnosu na monetarne kriterije nominalne konvergencije.....	13
Tablica 3. Četiri Mastroička kriterija.....	15
Tablica 4. Vlasnička struktura banaka udio njihove imovine u imovini svih banaka.....	23
Tablica 5. Glavne prednosti uvođenja eura u Hrvatsku za bankovni sustav.....	31
Tablica 6. Glavni nedostaci uvođenja eura u Hrvatsku za bankovni sustav.....	33
Tablica 7. Ocijenjeni učinak konverzije kune u euro na kretanje inflacije u Hrvatskoj, u postocima.....	34

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Ključni pokazatelji poslovanja Hrvatskih banaka u 2018. godini.....	22
---	----

SAŽETAK

Uvođenje eura u Hrvatsku kao jedinstvene valute eliminira potrebe za mjenjačnicom i povezanim troškovima transakcije koji proizlaze iz razlike između kupovnog i prodajnog tečaja i provizije mjenjačnica u Hrvatskoj. Također pojednostavljuje izvršenje plaćanja i poboljšava transparentnost i usporedivost cijena u Hrvatskoj i zemljama članicama. Euro je kao valuta u Hrvatskoj važna jer donosi brojne prednosti za potrošače. Ne samo da smanjuje troškove nego također pomaže potrošačima u donošenju odluka o kupnji, što može biti posebno važno u sektorima s velikom količinom gotovinskih transakcija ili internet kupnje, a posebice je važno za bankovni sektor.

Analizom strateških koraka uvođenja eura u Hrvatsku, razvidno je da se ovim procesom ostvaruju određene prednosti i nedostaci. Od istih valja istaknuti kao prednosti redukciju transakcijskih troškova, umanjenje javnog duga i deficita, umanjenje rizika od špekulativnih napada i više razine direktnih javnih investicija. Od nedostataka valja istaknuti potpuni gubitak autonomije vlastite monetarne politike i gubitak vlastite tečajne politike. U odnosu na komparativnu analizu troškova i koristi uvođenja eura u Hrvatsku i njegova utjecaja na bankovni sustav, razvidno je da koristi dominiraju nad troškovima.

Ključne riječi: euro, Hrvatska, bankovni sustav, kuna, konverzija

SUMMARY

The introduction of the euro in Croatia as a single currency eliminates the need for an exchange office and the associated transaction costs arising from the difference between the buying and selling exchange rates and commissions of exchange offices in Croatia. It also simplifies payment execution and improves transparency and comparability of prices in Croatia and member countries. The euro is important as a currency in Croatia because it brings numerous advantages for consumers. It not only reduces costs but also helps consumers make purchasing decisions, which can be especially important in sectors with a high volume of cash transactions or online purchases, and is especially important for the banking sector.

By analyzing the strategic steps of the introduction of the euro in Croatia, it is clear that this process has certain advantages and disadvantages. Of these, the reduction of transaction costs, reduction of public debt and deficit, reduction of the risk of speculative attacks and higher levels of direct public investments should be highlighted. Among the shortcomings, it should be noted the complete loss of autonomy of one's own monetary policy and the loss of one's own exchange rate policy. In relation to the comparative analysis of the costs and benefits of the introduction of the euro in Croatia and its impact on the banking system, it is clear that the benefits dominate the costs.

Keywords: euro, Croatia, banking system, kuna, conversion